

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною
безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:

Завідувач кафедри,
д.держ.упр., проф.
_____ **Ігор ПРИХОДЬКО**
« ____ » _____ **20__ р.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення
обліку і контролю витрат виробництва продукції рослинництва
на підприємстві

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Ступінь вищої освіти: Магістр

Здобувач
група МгОП-1-21

Ростислав РУДОЙ

Науковий керівник
к.е.н., доцент

Ольга ОДНОШЕВНА

Дніпро – 2022

Форма № Н – 9.01
(затверджена наказом
МОН молоді та спорту

України
384)

від 29 березня 2012 року №

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет: Обліку і фінансів
Кафедра: Обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою
Освітньо-професійна програма: «Облік і оподаткування»
Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»
Ступінь вищої освіти: Магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____
« _____ » _____ 20
р.

ЗАВДАННЯ
на підготовку кваліфікаційної роботи
Рудому Ростиславу Віталійовичу

1.Тема роботи «Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення обліку і контролю витрат виробництва продукції рослинництва на підприємстві»

Науковий керівник роботи Одношевна Ольга Олександрівна, к.е.н., доцент

затвержені наказом по ДДАЕУ від «13» вересня 2022 р. № 2641

2.Термін подання здобувачем роботи: – 12 грудня 2022 року.

3. Вихідні дані до роботи: Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», Податковий кодекс України, П(с)БО, реєстри синтетичного, аналітичного обліку та фінансова звітність ТОВ «АГРОЦЕНТР-К».

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити). 1. Теоретичні засади організаційного забезпечення обліку і контролю витрат виробництва продукції рослинництва. 2. Актуальний стан організаційного забезпечення обліку витрат виробництва продукції рослинництва на підприємстві. 3. Напрями удосконалення методичного інструментарію обліку витрат виробництва продукції рослинництва на підприємстві. 4. Моделювання удосконаленої контрольної-аналітичної системи процесу формування витрат продукції рослинництва на підприємстві Висновки і пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень). Узагальнені характерні особливості економічної сутності витрат з огляду на оцінку праць окремо взятих авторів, що спеціалізуються на даній. Динаміка активів, капіталу та зобов'язань підприємства протягом 2017-2021р.р. Оцінка руху основних засобів на

підприємстві у відсотковому відношенні 2021 рік до 2017 року. Фінансові результати діяльності ТОВА АВ «Агроцент К» за основними показниками станом на 2021 рік в порівнянні із 2017 роком. Оцінка фінансової стійкості ТОВА АВ «Агроцент К». Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності активів підприємства. Динаміка інтегрованого показнику фінансового стану підприємства

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____ листопад 2021 р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні засади організаційного забезпечення обліку і контролю витрат виробництва продукції рослинництва	Листопад 2021	
2	Дослідження роботи бухгалтерської служби підприємства, характеристика та оцінка основних засад облікової політики підприємства	Грудень 2021	
3	Актуальний стан організаційного забезпечення обліку витрат виробництва продукції рослинництва на підприємстві	Лютий 2022	
4	Напрями удосконалення методичного інструментарію обліку витрат виробництва продукції рослинництва на підприємстві	Травень 2022	
5	Моделювання удосконаленої контрольної-аналітичної системи процесу формування витрат продукції рослинництва на підприємстві	Червень 2022	
6	Висновки і пропозиції	Жовтень 2022	
7	Оформлення дипломної роботи	Листопад 2022	

Здобувач

_____ (підпис)

Ростислав РУДОЙ

_____ (власне ім'я, прізвище)

Науковий керівник

_____ (підпис)

Ольга ОДНОШЕВНА

_____ (власне ім'я, прізвище)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	6
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА	
1.1. Економічна зміст, порядок формування та класифікація витрат виробництва продукції рослинництва	12
1.2. Організаційне забезпечення обліку витрат продукції рослинництва в процесі її виробництва	17
1.3. Теоретичні засади здійснення аналізу та контролю витрат виробництва продукції рослинництва	21
Висновки до першого розділу	25
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ	28
2.1. Фінансово – економічна характеристика ТОВ «Агроцентр-К» м. Дніпро Дніпропетровської області	28
2.2. Дослідження роботи бухгалтерської служби підприємства, характеристика та оцінка основних засад облікової політики підприємства	34
2.3. Актуальний стан організаційного забезпечення обліку витрат виробництва продукції рослинництва на підприємстві	37
2.4. Напрями удосконалення методичного інструментарію обліку витрат виробництва продукції рослинництва на підприємстві	40
Висновки до другого розділу	44
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ КОНТРОЛЬНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЇ	47

3.1. Сучасний стан здійснення контрольно-аналітичної роботи щодо формування витрат виробництва продукції рослинництва на підприємстві	47
3.2. Моделювання удосконаленої контрольно-аналітичної системи процесу формування витрат продукції рослинництва на підприємстві	49
Висновки до третього розділу	52
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	59
ДОДАТКИ	63

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення обліку і контролю витрат виробництва продукції рослинництва на підприємстві».

Кваліфікаційна робота містить: 63 с., 14 рис., 1 табл., 1 додаток, 31 літературних джерела.

Об'єкт дослідження виступає ряд процесів щодо обліково-аналітичного забезпечення обліку і контролю витрат виробництва продукції рослинництва.

Предмет дослідження процеси безпосереднього накопичення витрат на виробництво продукції рослинництва, а також процедура їх списання.

Мета роботи передбачає дослідження та узагальнення обліку, аналізу та контролю рослинницької продукції на підприємстві.

Методи дослідження. Методи систематичного аналізу, діалектичний метод, індукція, дедукція, аналіз, синтез, методи логічного дослідження.

При написанні дипломної роботи проведений детальний аналіз, було вивчено та узагальнено теоретичні засади обліку і контролю витрат на виробництво продукції рослинництва аграрного підприємства. Визначено актуальний стан та спроектовано подальші пропозиції щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення вирощування рослинницької продукції. Впровадження розроблених напрямів удосконалення дозволить підвищити ефективність подальшого ведення облікової діяльності на досліджуваному підприємстві.

Результати впроваджені в діяльність товариства з обмеженою відповідальністю «АГРОЦЕНТ-К» м. Дніпро, Дніпропетровської області.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

ВИТРАТИ, ПРОДУКЦІЯ РОСЛИНИЦТВА, ОБЛІК, АНАЛІЗ, КОНТРОЛЬ, МЕХАНІЗМ, АЛГОРИТМ, ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.

KEYWORDS

COSTS, CROP PRODUCTION, ACCOUNTING, ANALYSIS, CONTROL, MECHANISM, ALGORITHM, ACCOUNTING.

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасні реалії ведення обліку, здійснення контролю та проведення аналізу виробничого процесу витрат продукції рослинництва вимагають якісно нового підходу до вмінь користуватись нормативно-правовою базою та розробляти якісно нові підходи щодо їх облікового забезпечення. Нормативне визначення поняття формування витрат виробництва рослинницької продукції детально розкриває П(с)БО) 30 «Біологічні активи». Багато науковців, вчених та осіб, що ведуть практичну діяльність постійно звертають увагу щодо удосконалення аспектів методологічного інструментарію процесу формування та відображення витрат, які виникають при обліку біологічних активів. Сьогодні вагомим залишається питання організації обліку витрат на вирощування продукції рослинного походження, а також калькулювання його собівартості.

Після настання законної сили положення стандарту бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», через виокремлення їх в окрему обліково-аналітичну групу, що несе за собою ряд змін. Зокрема необхідно впроваджувати в практичну діяльність аграрних підприємств оновлену систему організації обліково-контрольного та аналітичного механізму процесу визначення витрат рослинництва. Дані механізми стосуються удосконалення ведення первинного, аналітичного та синтетичного обліку рослинницьких витрат, враховуючи сучасні вимоги нормативної бази України. Слід зазначити, що діяльність сільськогосподарських підприємств на відміну від інших, завжди супроводжувалась рядом особливостей. Дана специфіка включає необхідність врахування погодних та кліматичних умов, а також нерівноцінність процесу формування та відображення витрат виробництва продукції садівництва.

Вагомий внесок в розробку теоретико-методологічних аспектів оптимізації обліку і контролю формування витрат на виробництво продукції рослинництва сприяли праці таких науковців як: Ф.Ф. Бутинець, В.П.

Завгородній, В.В. Сопко, Л.К. Сук, П.Т. Саблук, Н.В.Чебанова, П.С. Безруких, С.Ф. Голов, В.І. Єфіменко, М.С. Пушкар, Н.М. Ткаченко, І.А. Бланк, І.Б. Швець, І.А. Бондарєва та інших.

Оцінивши наукові роботи багатьох зарубіжних та вітчизняних економістів, вчених та науковців, вважаємо, що тематика обліково-організаційного та аналітичного процесу формування рослинницьких витрат є актуальною темою для сучасного дослідження. Вважаємо, що вказана тематика ще не досить досліджена, особливо в роботі спеціалізованих аграрних підприємств і потребує детальнішого аналізу із розробкою оптимізаційних заходів.

Метою дипломної роботи є проведення детального дослідження щодо організаційно-аналітичного процесу формування витрат виробництва продукції рослинництва та пошуку шляхів його удосконалення відповідно до сучасних вимог.

Для досягнення поставленої мети дипломного дослідження були поставлені такі завдання:

- дослідити теоретичні засади організаційного забезпечення обліку і контролю витрат виробництва продукції рослинництва;
- оцінити сучасне організаційне забезпечення обліку витрат продукції рослинництва в процесі її виробництва;
- проаналізувати організаційно – економічну характеристику підприємства, що виступає базою для написання дипломного проекту;
- оцінити сучасний стан бухгалтерської служби, дослідити оптимальність та правильність ведення синтетичного, аналітичного та первинного обліку накопичення та відображення витрат продукції рослинництва;
- дослідити механізм здійснення контрольної-аналітичної роботи щодо рослинницьких витрат;

- виявити резерви оптимізації формування витрат, здійснення їх контролю і аналізу виробництва продукції рослинництва на досліджуваному підприємстві.

Об'єктом дипломного дослідження є ряд процесів щодо обліково-аналітичного забезпечення обліку і контролю витрат виробництва продукції рослинництва.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методологічних та практичних аспектів обліку і контролю процесу формування витрат виробництва продукції рослинництва на підприємстві.

Дослідження по обраній тематиці проводилося за матеріалами звітної документації товариства з обмеженою відповідальністю «Агроцентр-К», яке зареєстровано в місті Дніпро Дніпропетровської області.

Методичні прийоми дослідження. Для виконання поставлених завдань доцільно використовувати методичний інструментарій, зокрема аналіз, дедукція, синтез (при оцінці теоретичного і практичного аспекту обліково-аналітичного забезпечення), моделювання (при розробці практичних механізмів удосконалення обліку витрат біологічних активів рослинництва на досліджуваному підприємстві).

Інформаційні джерела, що використовувались в процесі написання включали дослідження нормативно-правової бази, інформація з періодичних видань та підручників, а також документальні результати фінансово-господарської діяльності досліджуваного господарства.

Наукова новизна одержаних результатів ілюструє результати роботи щодо удосконалення практичних аспектів для подальшого ведення обліково-аналітичної діяльності та здійснення контролю за процесом формування та відображення витрат виробництва продукції рослинництва у ТОВ «Агроцентр-К». Найбільш вагомими результатами дипломного дослідження полягають в наступному:

вперше:

- алгоритм переходу реалізаційного процесу виробленої продукції рослинництва на державну платформу «E-Tender».

удосконалено:

- каталожний перелік етапів формування витрат залежно від їх впливу на фінансово-господарську діяльність підприємства;

- концепт оптимізації витрат при виробництві продукції рослинництва на ТОВА АБ «Агроцентр К»;

- система впровадження карт врожайності FieldView Yield Kit, як елементу підвищення ефективності контрольно-аналітичної роботи за обліком витрат виробництва продукції рослинництва.

набуло подальшого розвитку:

- теоретико-покроковий алгоритм ключових аспектів стосовно витрат виробництва галузі рослинництва.

Практичний аспект та результати роботи над обраною тематикою дослідження розкриває можливість їх використання та впровадження у фінансово-господарську діяльність окремо взятого сільськогосподарського підприємства, а також інших підприємств різноманітної форми власності. Дані наробітки допоможуть раціоналізувати обліково-аналітичний аспект витрат виробництва продукції рослинництва, а також оптимізувати контрольно-аналітичні засади процесу коректного формування та відображення рослинницьких витрат у виробничому циклі.

Публікації. Найвагоміші результати дослідження були висвітлені у науковій статті, яка була включена до монографії. О.Одношевна, Р.Рудой Удосконалення обліку витрат на виробництво продукції рослинництва // Колективна монографія «Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти: колективна монографія» / за заг. ред. І.П. Приходька, О.М. Губарик – Дніпро: Пороги, 2022. - 228 с.

Основні результати та висновки дослідження висвітлено у тезах доповідей науково-практичній тезах доповідей XIII Міжнародної науково-

практичної інтернет-конференції «Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи» (Дніпро, ДДАЕУ, 2022р.).

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

1.1. Економічна зміст, порядок формування та класифікація витрат виробництва продукції рослинництва

Враховуючи сучасні вимоги та методикау ведення фінансово-господарської діяльності більшості вітчизняних підприємств вагоме значення становить саме оцінка витратного аспекту. Так, витрати – це основний і невідмінний компонент нормального функціонування господарства. При веденні операційної, інвестиційної та фінансової діяльності виникають витрати відповідної категорії, які у своєму складі включають кластерну різноманітність. Найбільш ваговою та значущою нормативно-правовою базою процесу формування та відображення витрат, які виникають в процесі роботи з біологічними активами підприємства є положення стандарт бухгалтерського обліку № 30 «Біологічні активи» [25].

Переглянувши праці Касяненко В.А., було виокремлено наступний факт: «Прийняття поточних і стратегічних рішень у агробізнесі значною мірою залежить від того, який рівень ефективності і результативності досягнуто або може бути досягнуто у цілому по підприємству і за окремими видами сільськогосподарської продукції. Ефективність рослинництва, в тому числі зернових культур - це узагальнене і повне відображення кінцевих результатів діяльності, із використанням засобів праці, предметів праці та власне праці у суб'єкта господарювання за відповідний проміжок часу» [10].

Як уже було декілька разів зазначено, питання затратної частини господарств є дуже актуальним і займає багато уваги вчених-економістів, тому вважаємо за доцільне представити локалізувати даний масив інформації у вигляді таблиці (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Узагальнені характерні особливості економічної сутності витрат з огляду на оцінку праць окремо взятих авторів, що спеціалізуються на даній тематиці

№ п/п	Економіст - науковець	Узагальнююча думка автора
1	Бланк І.А.	На думку автора: «Витрати – це виражені в грошовій формі поточні витрати трудових, матеріальних, фінансових і інших видів ресурсів на виробництво продукції» [1].
2	Осовська Г. В.	Вважає: «Витрати – це виражені у грошовій формі витрати різних ресурсів (праці, сировини, матеріалів, основних засобів, фінансових ресурсів) у процесі виробництва, обігу і розподілу продукції, товарів» [19].
3	Плаксієнко В. Я.	Під витратами розуміє: «Вартісну оцінку використовуваних у процесі виробництва продукції природних ресурсів, сировини, матеріалів, енергії, основних фондів, трудових ресурсів, а також інших витрат на виробництво і реалізацію продукції» [23].
4	Крушельницька О.В.	У своїх працях констатує: «Витрати – грошова оцінка матеріальних і трудових ресурсів, що пов'язані з виробництвом та реалізацією продукції, надання послуг» [13].
5	Кулішова В.В. та Цал-Цалко Ю.С.	Науковці стверджують: «Витрати – це зменшення (вибуття) активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені» [28].
6	Настич В. Г.	Дуже неординарне та нове твердження витрат пропонує даний автор, зокрема: «Витрати – це те, що потрібно віддати, щоб одержати бажане» [18].
7	Осовська Г.В.	Авторка у своїх працях концентрує увагу на цільовому спрямованні витрат, зокрема: «Витрати підприємства формуються в процесі використання ресурсів при здійсненні певної його діяльності та визначаються як сума зменшення вартості активів або зменшення власного капіталу (збиток)» [19].
8	Череп А.	Відомий автор у своїх працях зазначає: «Витрати є економічною категорією, що відображає вартість матеріальних, трудових, інформаційних ресурсів» [30].

Моссаковський В.Б. у своїх роботах підкреслює наступне: «Економічні витрати з позиції окремого підприємства, тобто економічними витратами являються виплати, які фірма повинна зробити, або ті доходи, які фірма повинна забезпечити постачальнику ресурсів для того, щоб відволікти ці ресурси від використання в альтернативних виробництвах» [16].

Провівши детальний аналіз, а також огляд літературного масиву інформації хочемо зробити висновок стосовну процесу формування, накопичення та відображення витрат, а також їх економічної сутті. Зокрема,

вважаємо, *витрати* – це не лише затратна частина окремо взятого підприємства, це головний структурний компонент процесу ведення фінансово-економічної діяльності, який супроводжує фактично кожен крок взаємодії господарства із контрагентами. На базі проведеного дослідження пропонуємо сформований каталог витрат залежно від їх впливу на фінансово-господарську діяльність підприємства (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Сформований каталожний перелік етапів формування витрат залежно від їх впливу на фінансово-господарську діяльність підприємства

Орієнтуючись на представлений вище перелік необхідних передумов формування витрат, доцільно зазначити основний класифікаційний перелік витрат виробництва. Зокрема витрати поділяються:

1. Витрати, які виникають при операційної діяльності – класифікуємо дану категорію, як затрати від основної діяльності окремо взятого

господарства, які прямо впливають на кінцеву ціну товару і охоплюють у собі затрати виробничого цеху.

2. Витрати від інвестиційної діяльності – загалом можемо сказати, що це є ряд затрат від неосновної діяльності і виникають, якщо господарство вирішило придбати об'єкти основних засобів, інших нематеріальних активів, наприклад ліцензію для запровадження оновленого виду діяльності, який потребує додаткового дозволу.

3. Витрати при здійсненні фінансової діяльності – дані затрати мають місце, якщо компанія активно користується послугами банківських установ, кредитних організацій, оперує векселями та облігаціями, а також купує чи продає акції.

Як стверджує у своїх працях Цюк П.О.: «Важливою умовою економічно обґрунтованого використання техніки на збиранні зернових культур є визначення способу збирання для конкретного поля. При роздільному збиранні, з точки зору економного витрачання енергоресурсів і коштів, найбільш доцільним є застосування широкозахватних жаток і хедерів. Збільшення ширини захвату жаток значно підвищує продуктивність праці і прискорює строки проведення робіт.» [29].

Вважаємо за доцільне представити роз'яснювальну таблицю характерних відмінностей, які включатимуть 4 основні процеси, зокрема:

- одиниця виміру;
- сутність витрат;
- процес перенесення вартості на вартість новоствореної продукції;
- процес відшкодування [7].

Принципова різниця між витратами і собівартістю продукції, за для більш зручного сприйняття, представлена у вигляді схеми (рис.1.2).

Рис. 1.2. Класифікаційні відмінності витрат на виробництво продукції від собівартості продукції

Зважаючи на весь масив вище викладеного матеріалу, підведемо підсумки, що витрати – це доволі широке поняття, яке є відправною точкою при запуску виробництва, при плануванні кількості грошових коштів, яку плануємо витрати на виробничий процес, що вплине на кількість виготовленої готової продукції, а також при визначенні кінцевої ціни на продаж продукції, враховуючи ринкові тенденції. Отже, без добре прорахованого механізму стратегічно понесених витрат, господарство може опинитися в ситуації дефіциту платоспроможності і зниження рівня виручки, а як результат і прибутковості компанії (будь-якої форми власності).

1.2. Організаційне забезпечення обліку витрат продукції рослинництва в процесі її виробництва

В процесі ведення фінансово-господарської діяльності господарства будь-якої форми власності, виникає потреба у якісно організованому обліку. Говорячи про організацію обліку галузі рослинництва, вагома увага приділяється правильності накопичення та відображення витрат виробництва продукції рослинництва. Відповідно до: «Положення стандарту бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» оцінка витрат галузі рослинництва може здійснюватися при їх формуванні та відображенні на певну дату у балансі» [25].

Коли підприємство закуповує посадковий матеріал та засоби захисту рослин (пестициди, хімікати, добрива), даний процес можна назвати відображення рослинницьких активів за первісною вартістю. Зазначимо, що первісна вартість – це вартість яка була фактично сформована на самому початку ведення операцій з тим чи іншим видом активів. Також її можна назвати собівартістю активів, що виражаються грошовими коштами. Також історичну вартість, таку класифікацію також можна зустріти у підручниках, працюючи з первісною вартістю, відображають як справедливую вартість інших активів, які були сплачені або витрачені при купівлі активів. Отже, констатуємо, що куплені біологічні активи рослинництва відображаються у балансі підприємства за первісною вартістю. Дана вартість включає в себе загальну сукупність понесених господарством затрат. При аналізі первісної вартості не враховують наступну категорію затрат:

- витрати фінансові (крім невідмінних активів, які входять до собівартості продукції);
- витрати, що несе господарство, утримуючи відділи постачання та інших додаткових служб, які приймають участь в процесі придбання та використання;

- курсові різниці, що виникають при розрахунках валютою з іноземними постачальниками;
- затрати при купівлі іноземної валюти, які потім використовують для оплати за куплені біологічні активи;
- ряд втрат і недостач, що виникають і мають розмір «понад норми»;
- реалізаційні витрати;
- витрати адміністративного характеру та інші подібні витрати, що активно не прив'язуються з придбанням і доставкою біологічних активів і приведенням їх у стан, у якому вони придатні для використання в намічених цілях [19].

На думку Бондаренко Н.М.: «Облік витрат виробництва продукції рослинництва, має виконувати такі основні завдання:

- 1) організація раціонального документування господарських операцій, під час яких виникають витрати;
- 2) повний облік витрат на вирощування сільськогосподарських культур;
- 3) достовірне відображення в обліку виходу продукції рослинництва у розрізі її видів, структурних підрозділів та якісних параметрів;
- 4) узагальнення інформації щодо виробничих витрат і виходу продукції для визначення фактичної собівартості продукції та інших управлінських цілей» [5].

Хотілось зробити акцент на справедливій вартості біологічних активів. Як стверджує Пісоченко Т.С. у своїх роботах: «Справедлива вартість має сильні й слабкі сторони. особливістю справедливої вартості є те, що її використання створює умови для об'єктивного оцінювання майбутніх грошових потоків, забезпечення порівнянності активів, придбаних у різний час. Своєю чергою, це сприяє ефективному менеджменту та об'єктивній оцінці його результатів» [22].

Окрім того, вона частково сприяє порушенню принципу обачності, дотримання якого вимагає при складанні звітності мінімізувати

невизначеність показників. У міжнародній практиці поняття ринкова вартість і термін справедлива вартість використовують у стандартах фінансової звітності та в стандартах оцінки. У більшості випадків вони мають однаковий економічний зміст.

П(С) БО 30 Біологічні активи: «Вніс зміни до визначення та обліку фінансових результатів від сільськогосподарської діяльності підприємств. Так, відповідно до вимог цього стандарту, фінансовий результат від основної діяльності формується з трьох складових: фінансового результату від первісного визнання додаткових біологічних активів; фінансового результату від реалізації запасів – біологічних активів рослинництва, оцінка яких здійснюється за справедливою вартістю за вирахуванням очікуваних витрат на місці продажу; фінансового результату від зміни справедливої вартості біологічних активів на дату балансу, оцінка яких здійснюється за справедливою вартістю за вирахуванням очікуваних витрат на місці продажу» [25].

Зважаючи на результати аналізу праць багатьох вчених, хочеться підкреслити: «Біологічні активи рослинництва дають сільськогосподарську продукцію, яка є віддільною від біологічного активу, а сам біологічний актив, як правило не продається і не купується. Так плодові сади, виноградники, посіви зернових, інших культур тощо, є невід'ємними від землі, на них немає активного ринку і операції з купівлі-продажу таких активів є не звичайними для сучасного ведення сільськогосподарської діяльності. Їх не можна прирівняти до реалізації сільськогосподарської продукції. Тому, в практичній діяльності біологічні активи рослинництва, як правило, будуть оцінюватися та обліковуватись за первісною вартістю» [21].

Череп А.В. зазначає: «За ознакою часу собівартість поділяється на планову (нормативну) і фактичну. Планова собівартість акумулює в собі максимально допустимі витрати підприємства, передбачені планом на минулий період. Розмір фактичної собівартості відображає дійсно затрачені ресурси на виробництво продукцію, виконані роботи чи надані послуги. При

формуванні фактичної собівартості на відміну від планової покладено принцип історичності» [30].

При узгодженні рішень управлінського характеру класифікаційні особливості витрат галузі рослинництва є дуже важливими, вони дають можливість вести контроль за загальною вартістю затрат як на початку, так і до закінчення виробничого процесу і в кінці дають відбиток на розмір отриманого прибутку, що є кінцевою ціллю господарської діяльності.

Накопичення витрат за певною ознакою класифікації є накопиченням інформації, що визначає вирішення таких завдань: «Забезпечення калькулювання собівартості продукції рослинництва; - визначення мінімальної ціни реалізації виробленої продукції виходячи із фактичної собівартості продукції рослинництва; - здійснення аналізу роботи підприємства за видами діяльності та об'єктами обліку, що дає змогу приймати відповідні управлінські рішення; - складання прогнозних планів, вибір оптимальної бази і методології згідно із законодавством для калькулювання собівартості продукції» [15].

Вважаємо за доцільне представити класифікаційні особливості витрат виробництва продукції рослинництва, спираючись на управлінські функції (рис. 1.3).

Підсумовуючи тлумачення та теоретичний огляд організаційного забезпечення обліку витрат продукції рослинництва та роздивившись процесі її виробництва, зазначимо: «Більшість економістів та науковців вважають, що в сільському господарстві не ведеться облік затрат живої праці, не враховуються витрати часу на виробництво продукції та не відображаються у звітності сільськогосподарських підприємств.

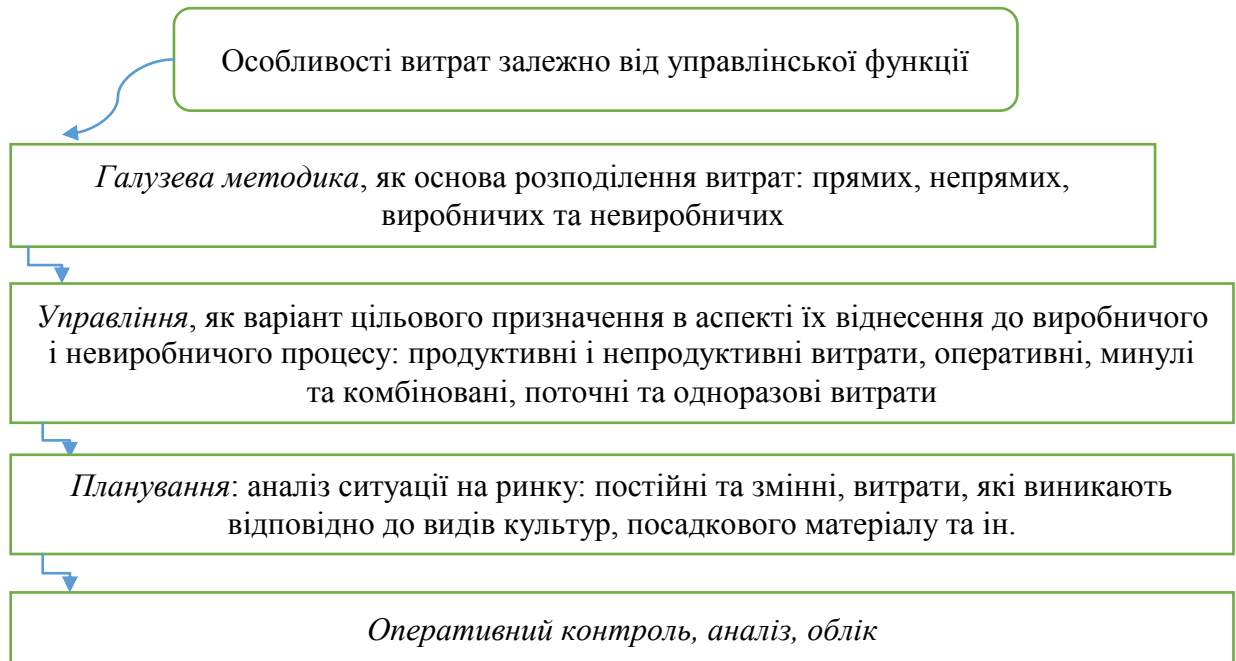

Рис.1.3. Управлінська функція витрат, її особливості та класифікація

Слід відмітити, що показник затрат людино-годин на виробництво продукції невиправдано втрачає своє значення. Дуже важливим аспектом формування витрат у сільському господарстві та визначення об'єктивного рівня дохідності сільськогосподарського виробництва є достовірність збору інформації, що ґрунтується на науково-методичних підходах обчислення собівартості одиниці продукції, товарно-матеріальних цінностей, виконаних робіт, наданих послуг, тобто калькулюванні витрат, що є заключним етапом обліку витрат» [18].

1.3. Теоретичні засади здійснення аналізу та контролю витрат виробництва продукції рослинництва

В процесі здійснення виробничо-господарської діяльності, в контексті вирощування рослинницької продукції, логічне постає питання стосовно правильності та законності накопичення, відображення та розподілення витрат рослинництва. Розглядаючи контроль в контексті, як метод перевірки за понесеними витратами, слід пам'ятати, що його передумовою виступає в

першу чергу аналіз. Тому вважаємо за доцільне навести головні теоретичні аспекти аналізу процесу формування, накопичення та відображення витрат рослинництва, які мають слугувати основою для подальшого проведення їх перевірки.

Зокрема, основною передумовою формування витрат в галузі в рослинництва притаманна саме галузь сільськогосподарських підприємств, які займаються вирощуванням різних видів культур. Такими культурами можуть бути підгалузь зернових та олійних культур: соняшник, пшениця, ячмінь, жито, ріпак. Не менш актуальними продуктами галузі рослинництва є овочеві культури: огірки, помідори (червоні, рожеві, помідори-черрі), морква, капуста, цибуля, буряк. Також до підгалузі овочевих рослин входять пасльонові рослини: баклажани, кабачки, перець. Серед екзотичних, які є імпортованими відносимо авокадо. Оцінюючи витрати вирощування рослин фруктового походження, зазначимо, що найпопулярнішими є: яблука, груші, персики, абрикос, черешня, вишня, слива, алича. Менш популярним при вирощуванні є аргус, шовковиця. Ще до рослинницьких витрат слід віднести затрати на вирощування ягідних культур, таких як: полуниця, малина, ожина, чорна та червона смородина та чорниця.

Аналізуючи спектр різноманітності витрат, які виникають в процесі вирощування рослинних культур, зазначимо, що вони є дуже різнобічні за популярністю. Зокрема, є ті, які більш популярні для великих господарств, які мають у своєму складі великогектарні площі. Для таких підприємств більш притаманним є вирощування зернових та олійних культур (пшениця, соняшник, ячмінь, жито, ріпак). Також є великі спеціалізовані садівничі господарства, для них більш притаманним є вирощування плодово-ягідної продукції. До неї в більшості своїй входять: яблука, груші, персик, черешня, вишня, рідше абрикос та персик.

Коли ми аналізуємо малі фермерські господарства або взагалі домогосподарства, то підкреслимо, що для них більш притаманне вирощування овочів (картопля, помідори, огірки, цибуля, буряк) та ягід

(полуниця, малина, чорниця, ожина та ін.). Звісно немає чіткої градації стосовно того, який вид рослинницької продукції має вирощувати те чи інше господарство, але як показав поверхневий аналіз багатьох літературних джерел та оцінка роботи практикуючих виробників, то сама вище викладена структура є більш притаманною для вітчизняної галузі рослинництва.

Після проведення теоретичної частини аналізу галузі затрат рослинництва, доречно зазначити основні теоретичні передумови проведення їх контролю. Саме якісний контроль виступає якісною передумовою правильності процесу утворення, групування та розподілу витрат.

Спираючись на думку Крушельницької Т.А.: «Здійснення контролінгу витрат рослинництва забезпечує оперативність і об'єктивність процесу формування і визначення собівартості рослинницької продукції виробленої в аграрних підприємствах» [12].

Після першочергового підходу до проведення контролінгу витрат галузі рослинництва, слід узагальнити наступне: «Більшість науковців підтримує позицію щодо необхідності оперативного втручання з метою визначення собівартості. Це є одним із найефективніших важелів запобігання збиткам та втратам, який може бути реалізований через процес прийняття управлінських рішень під час здійснення виробництва та реалізації продукції. З огляду на це, ефективність проведення зазначених заходів визначається впливом на кінцевий фінансовий результат» [23].

Більшість науковців стверджує узагальнюючий аспект: «Отримання об'єктивної інформації щодо діяльності сільськогосподарських підприємств у частині витрат і дохідності виробництва продукції рослинництва може бути забезпечене їх внутрішньогосподарським контролю. Основою такого контролю є збір обліково-аналітичної інформації про витрати підприємства з елементами нормування і планування. Ці елементи дають змогу розширювати регулюючу функцію обліку, забезпечувати необхідний зв'язок між їхніми виробничими, технологічними й економічними службами» [2].

Вважаємо за доцільне відобразити основний перелік здійснення контролінгу витрат виробництва продукції рослинництва. До нього входить:

1. Планування – розробка графіків та планів, їх координація та синхронізація, розробка підходящої методики;
2. Організаційні заходи – передбачають своєчасну організація здійснення контролю та аналізу рослинницьких витрат;
3. Стимулювання – розробка мотиваційних заходів для правильного та якісного проведення контролю та аналізу;
4. Контроль та регулювання – безпосереднє проведення контролю;
5. Аналіз прийнятих рішень, спираючись на загальну сукупність інформаційних потоків з різних джерел (зовнішніх та внутрішніх).

Отже. Зазначені вище 5 пунктів функціональної взаємозалежності здійснення контролю витрат виступають головними факторами його здійснення.

З огляду на загальну сукупність матеріалу, який викладений вище та в попередніх розділах, вважаємо за логічне представити розроблений теоретично-узагальнюючий механізм ведення обліку та здійснення контролю та аналізу витрат виробництва продукції рослинництва (рис. 1.4).

Вважаємо представлений теоретичний алгоритм першим кроком для раціонального ведення обліку, здійснення контролю та аналізу витрат виробництва рослинницької продукції. Адже правильна та правомірна діяльність господарства будь-якої форми власності, в першу чергу, починається з азів, які й включають вагомий теоретичний аспект. Вважаємо даний алгоритм оптимальним для оцінки теоретичного аспекту витрат виробництва продукції рослинництва для господарств будь-якої форми власності.

Рис. 1.4. Розроблений теоретико-покроковий алгоритм ключових аспектів стосовно витрат виробництва галузі рослинництва

Дана пропозиція може слугувати, так званим, помічником при побудові стратегічної роботи підприємства, в контексті його практичної діяльності та безпосередньому прийнятті управлінських рішень, у тому числі і стратегічних.

Висновки до першого розділу

Структура та зміст першого розділу дипломної роботи розкриває теоретичні засади організаційного забезпечення обліку і контролю витрат виробництва продукції рослинництва. З огляду на масив досліджених літературних джерел, оцінку думок багатьох вчених-економістів та науковців, констатуємо, що поняття витрат є дуже широким та багатогранним.

1. Враховуючи сучасні вимоги та методикау ведення фінансово-господарської діяльності більшості вітчизняних підприємств вагоме значення становить саме оцінка витратного аспекту. Так, витрати – це основний і невідмінний компонент нормального функціонування господарства. При веденні операційної, інвестиційної та фінансової діяльності виникають витрати відповідної категорії, які у своєму складі включають кластерну різноманітність. Найбільш ваговою та значущою нормативно-правовою базою процесу формування та відображення витрат, які виникають в процесі роботи з біологічними активами підприємства є положення стандарт бухгалтерського обліку № 30 «Біологічні активи».

2. Провівши детальний аналіз, а також огляд літературного масиву інформації хочемо зробити висновок стосовну процесу формування, накопичення та відображення витрат, а також їх економічної сутті. Зокрема, вважаємо, *витрати* – це не лише затратна частина окремо взятого підприємства, це головний структурний компонент процесу ведення фінансово-економічної діяльності, який супроводжує фактично кожен крок взаємодії господарства із контрагентами.

3. Основний класифікаційний перелік витрат виробництва, зокрема витрати поділяються на: - витрати, які виникають при операційної діяльності – класифікуємо дану категорію, як затрати від основної діяльності окремо взятого господарства, які прямо впливають на кінцеву ціну товару і охоплюють у собі затрати виробничого цеху; - витрати від інвестиційної

діяльності – загалом можемо сказати, що це є ряд затрат від неосновної діяльності і виникають, якщо господарство вирішило придбати об'єкти основних засобів, інших нематеріальних активів, наприклад ліцензію для запровадження оновленого виду діяльності, який потребує додаткового дозволу; - витрати при здійсненні фінансової діяльності – дані затрати мають місце, якщо компанія активно користується послугами банківських установ,

5. В процесі ведення фінансово-господарської діяльності господарства будь-якої форми власності, виникає потреба у якісно організованому обліку. Говорячи про організацію обліку галузі рослинництва, вагома увага приділяється правильності накопичення та відображення витрат виробництва продукції рослинництва. Коли підприємство закуповує посадковий матеріал та засоби захисту рослин (пестициди, хімікати, добрива), даний процес можна назвати відображення рослинницьких активів за первісною вартістю. Зазначимо, що первісна вартість – це вартість яка була фактично сформована на самому початку ведення операцій з тим чи іншим видом активів. Також її можна назвати собівартістю активів, що виражаються грошовими коштами. Також історичну вартість, таку класифікацію також можна зустріти у підручниках, працюючи з первісною вартістю, відображають як справедливу вартість інших активів, які були сплачені або витрачені при купівлі активів. Отже, констатуємо, що куплені біологічні активи рослинництва відображаються у балансі підприємства за первісною вартістю.

6. В процесі здійснення виробничо-господарської діяльності, в контексті вирощування рослинницької продукції, логічне постає питання стосовно правильності та законності накопичення, відображення та розподілення витрат рослинництва. Розглядаючи контроль в контексті, як метод перевірки за понесеними витратами, слід пам'ятати, що його передумовою виступає в першу чергу аналіз.

7. Було представлено теоретичний алгоритм, який є першим кроком для раціонального ведення обліку, здійснення контролю та аналізу витрат виробництва рослинницької продукції. Адже правильна та правомірна діяльність господарства будь-якої форми власності, в першу чергу, починається з азів, які й включають вагомий теоретичний аспект.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

2.1. Фінансово – економічна характеристика ТОВ «Агроцентр-К» м. Дніпро Дніпропетровської області

Базою дослідження при написанні дипломної роботи виступило аграрно-виробниче товариство з обмеженою відповідальністю «Агроцент-К». Дане господарство було зареєстроване 27 березня 2003 року. Юридичною адресою відповідно до установчої документації: Україна, Дніпропетровська область, місто Дніпро по вулиці Мільмана. Скорочена даного підприємства – АВ ТОВ «Агроцентр – К». Керівником даного господарства є Карпенко Віктор Михайлович. На момент останнього зібрання даних, розмір статутного капіталу становив 11800,00 гривень. Дане підприємство є комерційним, а отже не вважається державною власністю.

Основним видом діяльності є вирощування та реалізація сільськогосподарської продукції. Основним з яких є 01.11. – вирощування зернових культур (крім вирощування рису). Також сіють бобові культури та інші олійні культури, зокрема соняшник, ріпак. До інших галузей, якими займається підприємство є - 01.19. вирощування інших однорічних та дворічних культур. Також господарство активно займається розвитком галузі тваринництва. На базі господарства вирощують наступні категорії тварин, зокрема: - 01.45 – вирощування та розведення овець і кіз; 01.46 – розведення та вирощування свиней.

При прийнятті різного роду управлінських рішень у господарстві скликають збори учасників, що являється дирекцією даної юридичної особи. Отже головні стратегічні рішення стосовно функціонування підприємства приймає рада директорів.

Для більш детальної оцінки стану фінансово-господарського функціонування підприємства, вважаємо за доцільне оцінити структуру майна та капіталу підприємства (рис. 2.1).

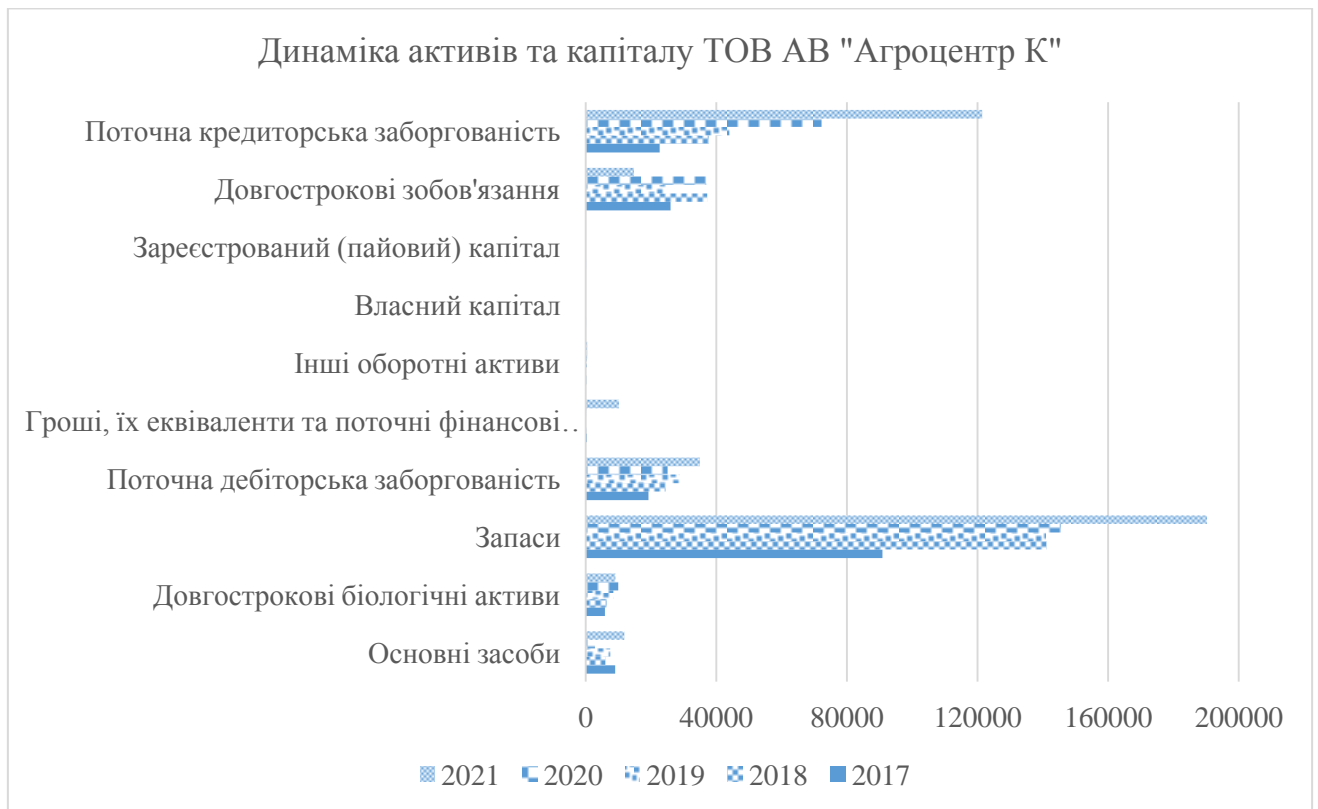

Рис. 2.1. Динаміка активів, капіталу та зобов'язань підприємства протягом 2017-2021р.р.

Результати аналізу активів, капіталу та зобов'язань ТОВ АВ «Агроцентр К» протягом 2017-2021р.р. показали ріст по таким показникам, як основні засоби, запаси, поточна дебіторська заборгованість та інші необоротні активи на 31%, 54%, 82% та 205% відповідно. В той же час, бачимо скорочення довгострокових зобов'язань майже на 50% за рахунок зростання поточної кредиторської заборгованості майже в 4 рази у 2021 році. Даний факт свідчить про переорієнтацію господарства на оновлену стратегію роботи.

Наступним кроком для дослідження нюансів ведення діяльності на підприємстві є оцінка стану та руху основних засобів, а також відношення результатів діяльності у 2021 році до 2017 року (рис. 2.2).

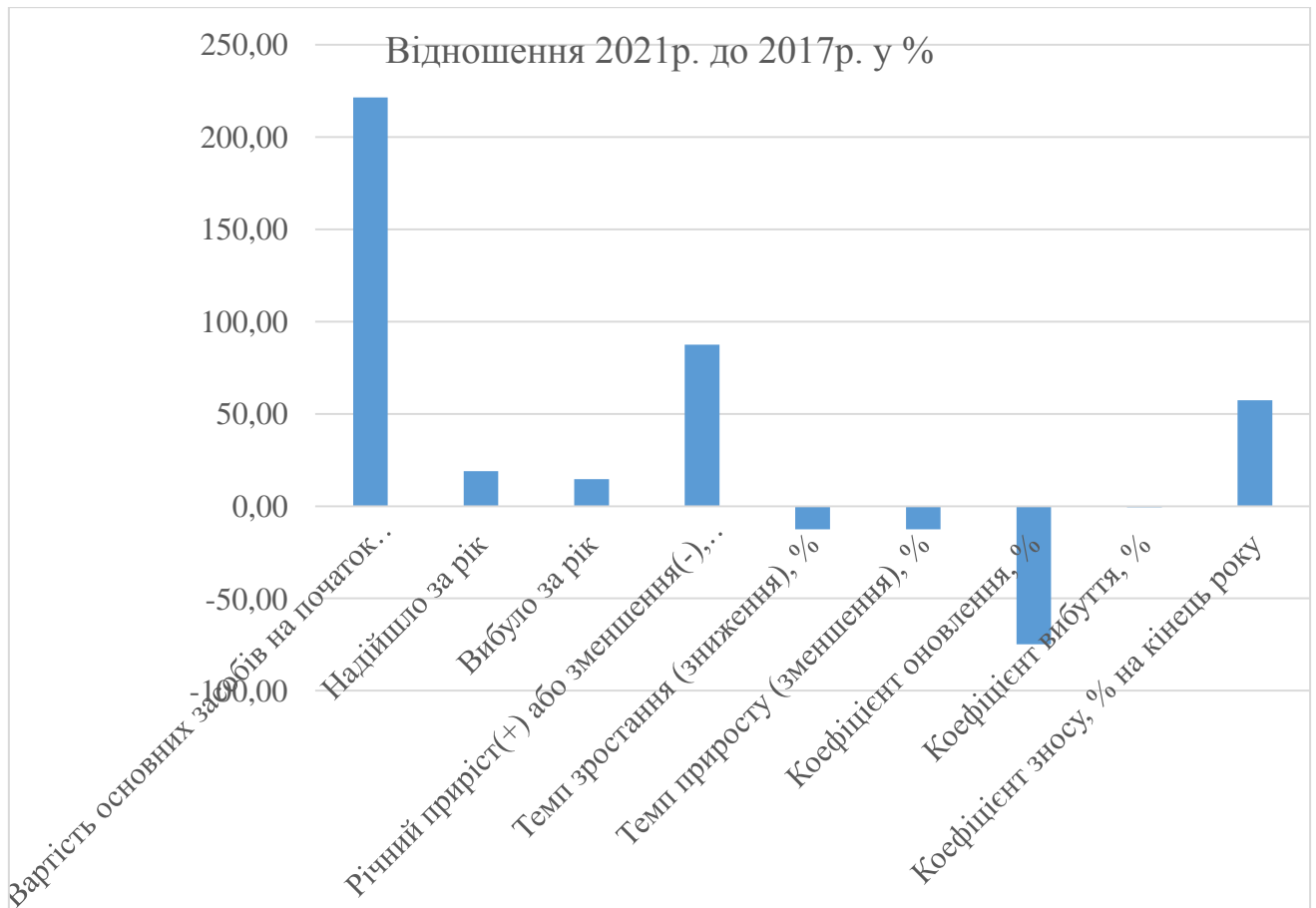

Рис. 2.2. Оцінка руху основних засобів на підприємстві у відсотковому відношенні 2021 рік до 2017 року

Аналіз вище наведеного графіку показав, що станом на 2021 рік в порівнянні із 2017 роком значно виросла вартість основних засобів більш як на 120%, що в свою чергу, вплинула на зростання рівня річного приросту та коефіцієнту зносу також на 50%. В той же час, видно скорочення коефіцієнту вибуття та коефіцієнту оновлення. Дана тенденція свідчить про інвестиційне забезпечення у господарстві, яке спрямоване на його технічне оновлення.

Результати фінансової діяльності кожного підприємства є головним показником його рентабельності та успішності. Для того, щоб оцінити чи варто господарству впроваджувати якісь жорсткі заходи стосовно подальшої його діяльності, в першу чергу необхідно проаналізувати його проміжні дані. Результати основної діяльності досліджуваного господарства наведені на рисунку 2.3.

Рис. 2.3. Фінансові результати діяльності ТОВА «Агроцент К» за основними показниками станом на 2021 рік в порівнянні із 2017 роком

Оцінивши основні показники господарства, робимо висновок, що станом на 2021 рік підприємство опинилось у збитковому стані, про що свідчить скорочення чистого прибутку та значне зменшення прибутку від операційної діяльності. Поряд з цим, відмітимо значне зростання адміністративних затрат, витрат на збут та загалом рівень собівартості продукції. Дана ситуація яскраво показує нам картину, про переорієнтацію підприємства на нову тактику та стратегію у своїй діяльності.

Наступним етапом в аналізі результатів діяльності досліджуваного господарства є проведення детального аналізу стосовно основних показників фінансової стійкості. Зокрема, коефіцієнту автономії, коефіцієнту концентрації залученого капіталу, коефіцієнту фінансування та ін. Адже зазначимо, що успішна робота господарства в галузі збалансованого алгоритму співвідношення між фінансовими показниками є передумовою його успішної роботи. Так, на графіку, який показує нам рисунок 2.4. чітко видно, що 2021 році значно зріс коефіцієнт фінансового ризику на 95% через це маємо зростання коефіцієнту концентрації залученого капіталу на 58%, а

також ріст коефіцієнту залучення позикових коштів на 5% у 2021 році в порівнянні з базовим роком.

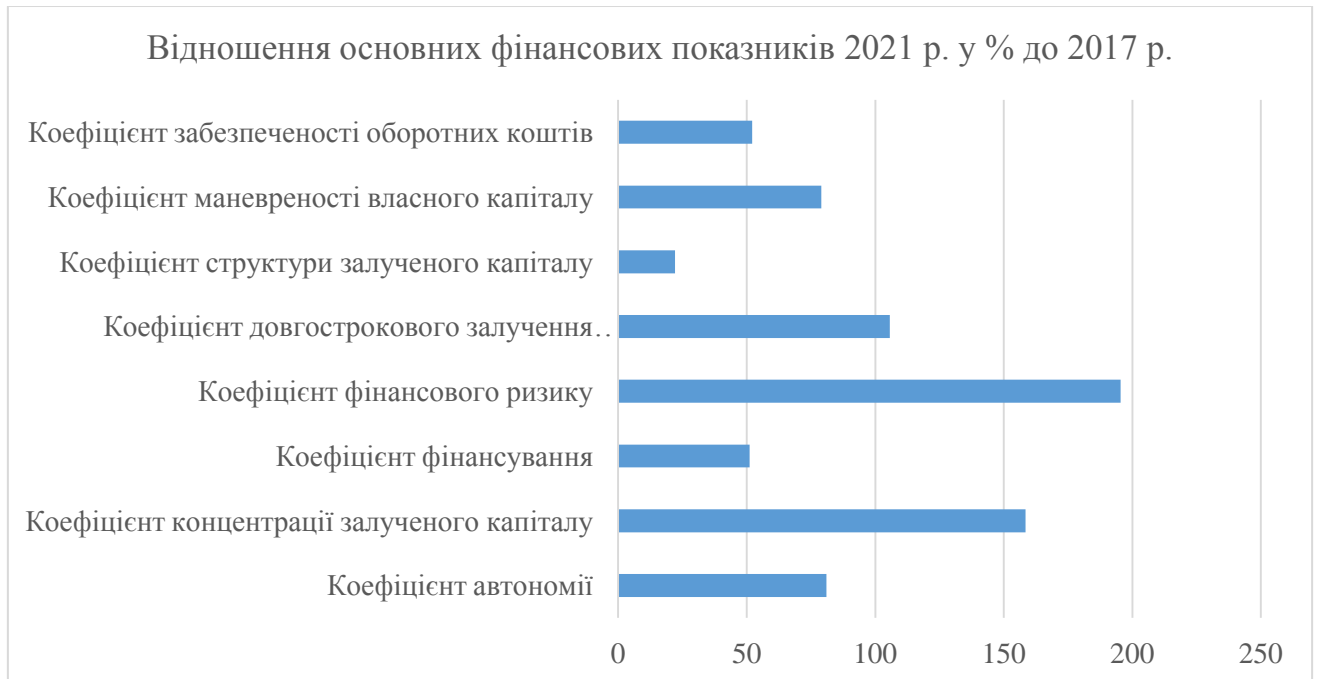

Рис. 2.4. Оцінка фінансової стійкості ТОВ АВ «Агроцент К»

Для подальшої демонстрації результатів діяльності підприємства пропонуємо наочний графік, який в динаміці показує, як змінювались показники ліквідності, платоспроможності та оборотності активів господарства протягом 2017-2021 років (рис 2.5).

Після проведення оцінки ліквідності, платоспроможності та оборотності активів підприємства протягом досліджуваних 5 років, можемо зробити висновок, що високоліквідні активи займають найменшу питому вагу, але поряд з цим у 2021 року відмічаємо незначне їх зростання. Найбільшу питому вагу протягом досліджуваного періоду займають низьколіквідні активи, що мають являє собою необоротні активи та довгострокова дебіторська заборгованість.

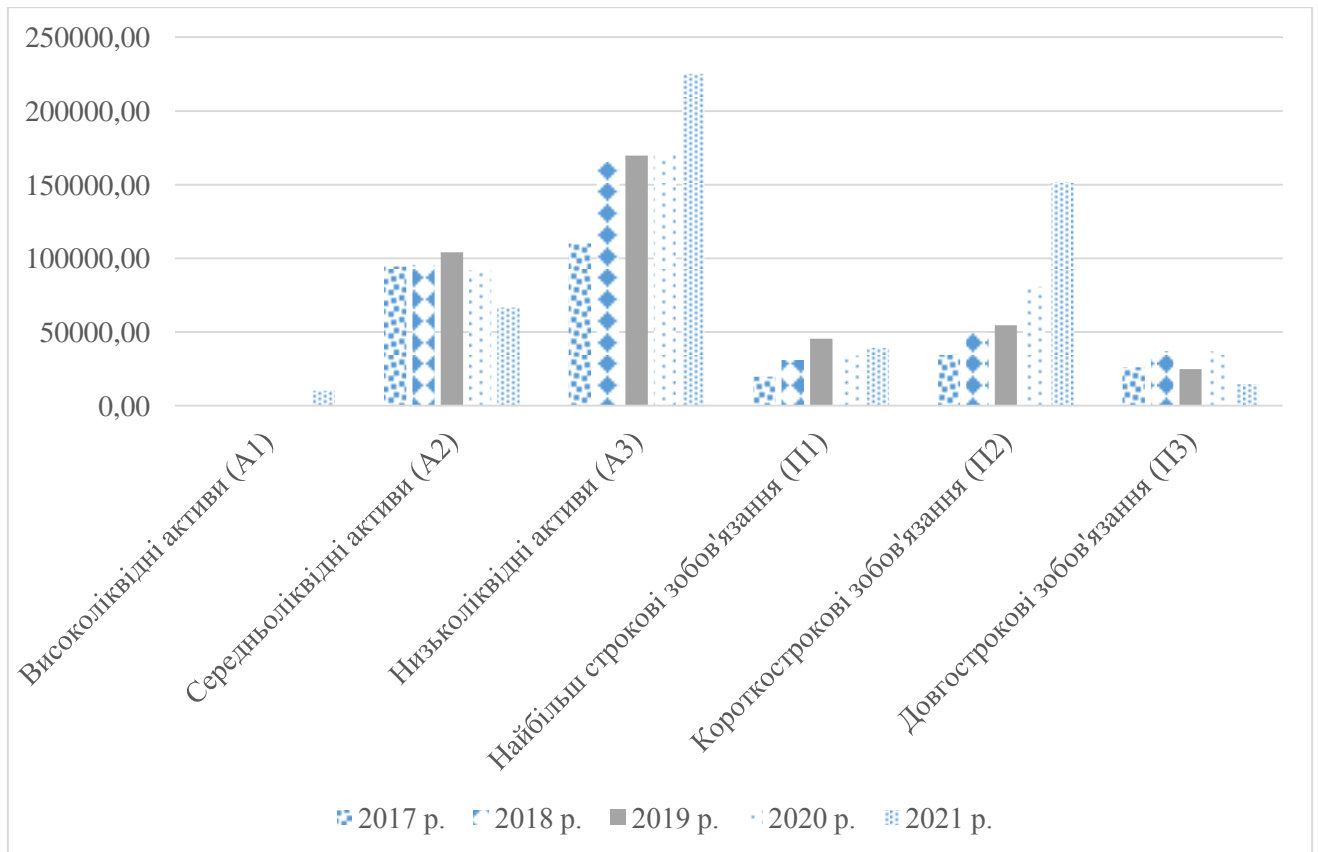

Рис. 2.5. Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності активів підприємства

Останнім кроком аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства є оцінка ділової активності. Даний аналіз показав зростання чистого доходу від реалізації продукції на 74%, а також збільшення середньорічної вартості капіталу, необоротних активів та оборотних активів на 66%, 37% та 90% відсотків відповідно. Також відмітимо зростання вартості оборотних виробничих активів на 73%, поточної дебіторської заборгованості та власного капіталу 2% і 37% відповідно.

Загалом після ретельної оцінки фінансово-господарської діяльності ТОВ АВ «Агроцентр К», констатуємо, що підприємство знаходиться на задовільному рівні розвитку, має достатнє забезпечення власними ресурсами, а також зберігає баланс і між залученим ресурсами. Також представимо динаміку інтегрованого показника фінансового стану (рис. 2.6).

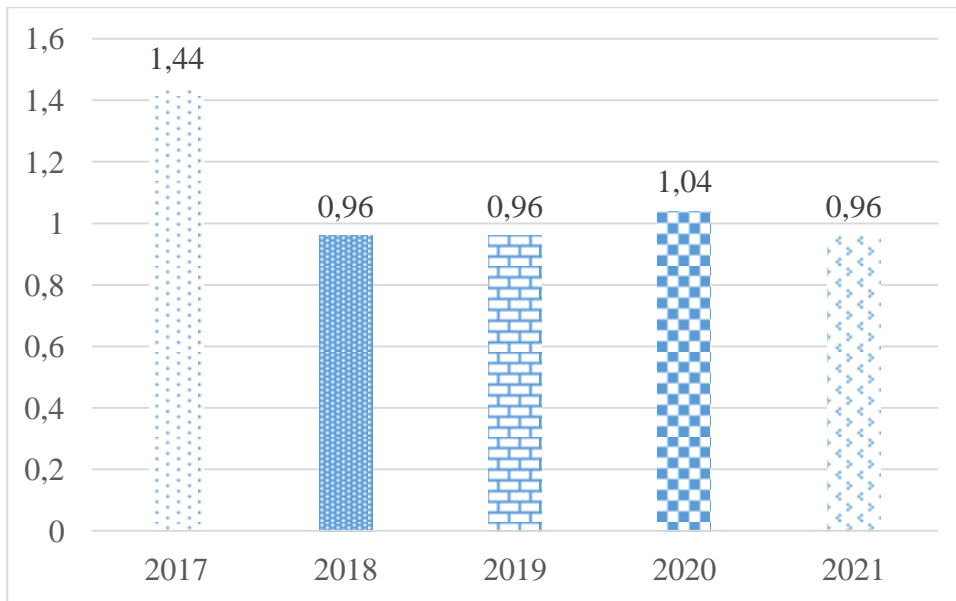

Рис. 2.6. Динаміка інтегрованого показнику фінансового стану підприємства

При оцінці рейтингу фінансового стану господарства, зазначимо, що воно має високий рейтинговий показник в межах від 7 до 10 балів, що свідчить про хорошу роботу господарства, його постійний розвиток та удосконалення.

2.2. Дослідження роботи бухгалтерської служби підприємства, характеристика та оцінка основних засад облікової політики підприємства

При написанні дипломної роботи, були використанні дані аграрно-виробничого товариства з обмеженою відповідальністю «Агроцентр К», яке зареєстроване в місті Дніпро, Україна. За даними державної фіскальної служби дане господарство є прибутковою організацією і перебуває на обліку в органах доходів і зборів. Результати проведеного аналізу показали, що підприємство немає податкових боргів. Також воно являється платником податку на додану вартість, про що свідчать дані свідоцтва з ПДВ в реєстрі платників ПДВ.

На підприємстві виділені ряд структурних підрозділів, одним з яких є відділ бухгалтерії, яка є відповідальною за законне відображення фінансово-господарської діяльності та безпосередньо за організацію бухгалтерського обліку.

Зокрема, організація бухгалтерського обліку – це сформована система фіксації, накопичення та відображення даних про загальну сукупність господарських операцій, які відбуваються на підприємстві і у регістрах обліку та у звітності підприємства.

До основних обов'язків бухгалтерської служби на підприємстві, а саме відділу бухгалтерії слід віднести наступні:

- дослідження та обрання найоптимальнішої методики для ведення бухгалтерського обліку, яка б відповідала потребам господарства;
- обрання форми обліку, вибору техніки і технології ведення обліку та складання звітності;
- вибір способу ведення діяльності, зокрема при електронному документообігу, обирається найоптимальніше програмне забезпечення для ведення діяльності, яке б синхронізувалось із програмним забезпеченням контрагентів даного господарства;
- також до обов'язків бухгалтерської служби відносяться обов'язки щодо підбору категоріальних даних по персоналу, які вже потім передаються до HR відділу.

Основну відповідальність за законність та правильність ведення фінансово-господарської діяльності у господарстві покладено на керівника та Головного бухгалтера підприємства. Зважаючи, на це, слід констатувати, що відділ бухгалтерії на підприємстві є провідним відділом, який акумулює загальну сукупність даних про результати діяльності, внутрішньогосподарський контроль та результати управлінських рішень стосовно подальшої стратегічної діяльності.

У досліджуваному господарстві, працівники бухгалтерії ведуть контроль за діяльністю матеріально-відповідальних осіб господарства, ведуть

первинний, синтетичний та аналітичний облік. Складають документи, реєструють їх та передають дані у реєстри обліку, на основі яких потім складається звітність підприємства. В «Агроцентр К» складають фінансову, податкову та статистичну звітність. Дані звітні документи складаються за допомогою системи електронного документообігу «Медок». Медок є сучасним прогресивним програмним забезпеченням, яке відповідає сьогоденним тенденціям ринку та легко синхронізується з програмним забезпеченням контрагентів даного підприємства. Контрагентами бази дослідження виступають покупці, постачальники, підрядники, банки та інші державні установи, які є основними для нормативного ведення діяльності, спираючись на законодавчу систему України.

Основний взаємозв'язок бухгалтерського відділу із структурними підрозділами господарства доцільно представити у вигляді схеми (рис. 2.7). схема, представлена на рисунку 2.7. свідчить про розгалуженість структурних підрозділів у господарстві, яке включає адміністративну службу, відділ кадрів, комерційний відділ, плановий відділ, цехи, склади, ферму, служба головного інженера та ін.

Зважаючи на рисунок 2.7. зазначимо, що у господарстві багато структурних підрозділів, керівниками яких є Головний бухгалтер, Головний агроном, Головний зоотехнік, Головний інженер, а також інші спеціалісти, які є підконтрольними своїм безпосереднім керівникам.

Також зазначимо, що безпосередньо відділ бухгалтерії налічує окрім Головного бухгалтера, бухгалтера по оплаті праці, по основним засобам, по тваринництву та рослинництву та по запасам.

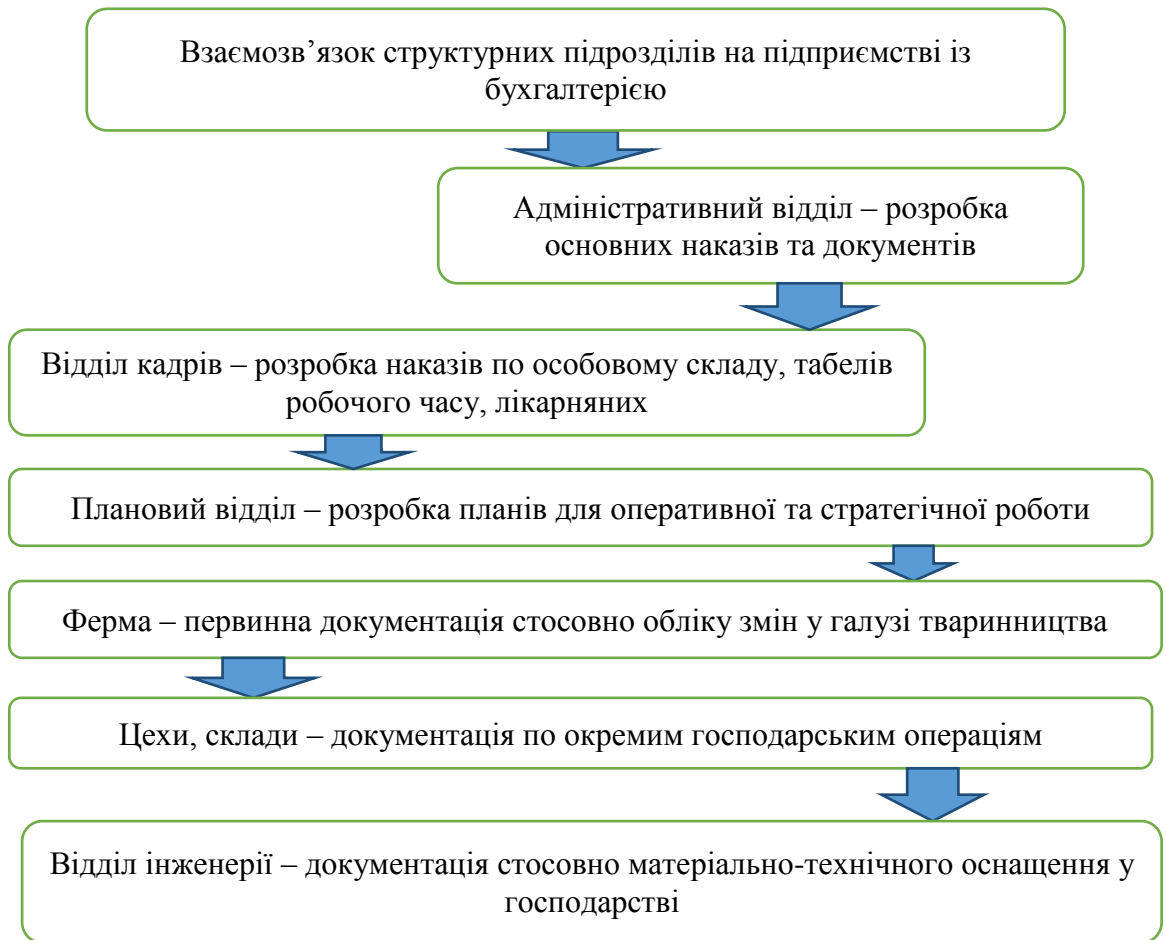

Рис.2.7. Взаємозв'язок відділу бухгалтерії із загальною сукупністю структурних підрозділів у господарстві

Вважаємо, що бухгалтерська служба повністю відповідає сучасним законодавчим потребам, а також на відмінно виконує ряд поставлених перед нею задач. При цьому бухгалтерія оснащена сучасними комп'ютерами, програмами для електронного документообігу, а також іншими засобами зв'язку.

2.3. Актуальний стан організаційного забезпечення обліку витрат виробництва продукції рослинництва на підприємстві

Провівши детальний аналіз діяльності ТОВ АВ «Агроцентр К», зазначимо, що галузь рослинництва має розгалужений характер та високий рівень розвитку. З огляду цього доцільно проаналізувати облік витрат

виробництва продукції рослинництва. Зазначимо, що сучасний облік налічує довгострокові та поточні біологічні активи рослинництва.

Поточні активи рослинництва це культури, які тільки посіяні або молодий сад до одного року. Після досягнення рослинами однорічного віку їх відповідно переводять до групи довгострокових рослин. Синтетичний облік таких активів ведеться на рахунку 21, який є активним. Збільшення нових рослин, через посів та закладку саду відображається по дебету рахунка 21. Скорочення посівів через вихід готової продукції відображається по кредиту рахунку 21.

Довгострокові рослини, це ті яким виповнилось більше одного року, наприклад вже заздалегідь закладений сад, який вже активно плодоносить та приносить виручку господарству на постійно діючій системі. Так переведення рослин із групи молодих в групу зрілих рослин відображають на рахунку 16. Даний рахунок є активним. Збільшення кількості зрілих рослин відображається по дебету рахунка, продаж продукції та інші види її вибуття відображається по кредиту.

Далі доцільно представити перелік документів для первинного обліку довгострокових біологічних активів рослинництва, з них:

- Акт приймання довгострокових біологічних активів рослинництва (багаторічних насаджень) і передачі їх в експлуатацію (форма № ДБАСГ 1);
- Акт на списання довгострокових біологічних активів рослинництва (форма № ДБАСГ-3).

Перелік документів поточних біологічних активів рослинництва, з них:

- Акт на оприбуткування поточних біологічних активів рослинництва, які оцінюються за справедливою вартістю (ф. № ПБАСГ – 1);
- Акт на списання поточних біологічних активів рослинництва, які оцінюються за справедливою вартістю (до початку збирання врожаю) (ф. № ПБАСГ – 2).

Поряд із документацією, яка стосується безпосередньо біологічних активів, доречно сказати про витрати, які відносяться на вирощування

рослинницької продукції. Дані затрати відображаються на синтетичному рахунку 231. Даний рахунок, згідно плану рахунку, активний. Це значить що вся сукупність витрат, які несе підприємство при посіві, вирощуванні, догляді, зборі та продажі врожаю – відображається по дебету рахунка. При виході готової продукції, всі понесені витрати списуються по кредиту рахунка 231.

Затрати на вихід рослинницької продукції при досягненні періоду, коли вона дозріла та придатна до реалізації відображається за дебетом рахунків 90 (собівартість продукції), 26 (готова продукція), 27 (продукція сільськогосподарського виробництва).

При виникненні браку у виробництві на підприємстві використовується рахунок 24 (брак у виробництві). По дебету даного рахунку відображається кількість рослин непридатних для реалізації через невідповідність нормативам якості, які ставляться до того чи іншого виду готової продукції.

Аналітичний облік витрат виробництва продукції рослинництва показує детальний розподіл по безпосередньому переліку витрат, які були понесені при вирощуванні. Зокрема це можуть бути витрати:

- посадковий матеріал;
- засоби захисту рослин;
- витрати на обробку ґрунту;
- витрати на оплату праці робітників, зайнятим у галузі рослинництва
- витрати на упаковку та транспортування готової продукції.

При реалізації продукції рослинництва на підприємстві виникають витрати, пов'язані із собівартістю продукції. Дані затрати обліковуються на рахунку 901 (собівартість).

Зазначимо, що первинний, синтетичний та аналітичний облік витрат на виробництво продукції рослинництва у досліджуваному господарстві ведеться згідно чинного нормативно-правового забезпечення та у повному обсязі. Облік налагоджено відповідно до сучасних технологій, але вважаємо за доцільне розробити ряд заходів за для оптимізації кількості витрат, які

безпосередньо понесені на вирощування рослинницької продукції. Данні пропозиції буду представлено у наступному розділі.

2.4. Напрями удосконалення методичного інструментарію обліку витрат виробництва продукції рослинництва на підприємстві

Сучасні тенденції розвитку сільськогосподарських підприємств включають розгалужену систему витрат, яке несе кожне із них за для відповідності тенденціям вітчизняних та міжнародних ринків збуту продукції.

Оскільки дане підприємство спеціалізується на вирощуванні продукції рослинництва, необхідною умовою є постійний моніторинг ситуації на ринку в розрізі аналізу попиту та пропозиції на зернові, олійні культури, а також на продукцію овочівництва та садівництва. Даний моніторинг супроводжується відповідно вагомою сукупністю понесених витрат.

Сучасні тенденції розвитку сільськогосподарського виробництва вимагають якнайшвидшого реагування на зміни тенденцій стосовно реклами готової продукції, її пакуванню, транспортуванню і найголовніші визначеності стосовно ринкової ціни на реалізаційні одиниці. Провівши моніторинг господарську діяльність досліджуваного господарства в контексті сукупності накопичення витрат при вирощуванні та реалізації рослинницької продукції, вважаємо за необхідне запропонувати до апробації в господарстві ряду оптимізаційних механізмів. Вважаємо, що саме оптимізація вкладених витрат при вирощуванні зернових, олійних культур, овочів та фруктів дозволить підприємству вийти на новий рівень розвитку. Оптимізаційний механізм витрат продукції рослинництва представлений на рисунку 2.8.

Рис. 2.8. Запропонований концепт оптимізації витрат при виробництві продукції рослинництва на ТОВА АВ «Агроцентр К»

Вважаємо, що запровадження даного концепту оптимізації витрат виробництва продукції рослинництва на підприємстві дозволить зменшити фінансове навантаження в контексті стратегічного розвитку. Оскільки, на перший погляд здається, що дані заходи тільки стимулюють виникнення додаткових затрат при вирощуванні рослинницької продукції, але розглянувши дану пропозицію зі сторони стратегії, то можна дійти інших висновків. Те, що зараз нам здається витратами поточного періоду і тільки навантажує нашу фінансову систему, може у майбутньому послугувати гарним вирішенням більш стратегічних питань. Ринок збуту рослинницької продукції дуже рухливий і лише правильні та своєчасні кроки для

попереднього аналізу дозволять господарству вийти на новий рівень. В даному контексті спрацьовує питання за наступним змістом: «Вклавши додаткові кошти та зусилля зараз, можемо отримати позитивний результат у майбутньому».

Підсумовуючи вище викладений матеріал, підкреслимо, що без оптимізації затрат при формуванні вартості продукції рослинництва та правильних рішень стосовно найвигіднішої стратегії її реалізації, жодне господарство не може вийти на якісно новий рівень розвитку.

Наступним етапом удосконалення системи оптимізації витрат виробництва продукції рослинництва на підприємстві в розрізі її реалізації може стати формування на підприємстві тендерної платформи реалізації.

Сьогодні на вітчизняному ринку існує електронна платформа автоматизації закупок «Є-тендер». Дана платформа є комплексним рішенням, коли постає питання автоматизації закупок та продажів. Дана платформа включає в себе ряд модулів, які беруть участь в управлінні бізнес-процесами. В склад даних бізнес процесів входять

- заявки на покупку;
- проведення закупівель продукції;
- сортування та вибір постачальників;
- заключення, управління та обмін договорами між контрагентами.

Перевагою даної електронної платформи є легка інтеграції із електронними система електронного документообігу, зокрема процесами ведення бухгалтерського обліку між різними системами.

Сьогодні є дуже актуальним ведення бухгалтерського обліку в контексті фінансово-господарської діяльності саме при використанні електронних систем. Через це констатуємо, що електронна система закупок «E – TENDER» легко та просто інтегрується з різними системами електронного ведення фінансової та господарської діяльності окремо взятого господарства.

На разі, враховуючи сучасні тенденції ринку, сучасну негативну ситуацію в країні, а також розроблені державою програми підтримки населення та виробників, пропонуємо до розгляду можливість впровадження у діяльність ТОВ АВ «Агроцент К» державної програми реалізації сільськогосподарської продукції через платформу «E-Tender».

Пропонуємо досліджуваному підприємству алгоритм переходу реалізаційного процесу виробленої продукції на державну платформу «E-Tender» (рис. 2.9).

Доречно констатувати, що великі торгівельні гіганти, такі як компанія «Сільпо», «Галичина», «Рукавичка», «Алан», «Чумак» та інші вже перейшли до послуг даної платформи.

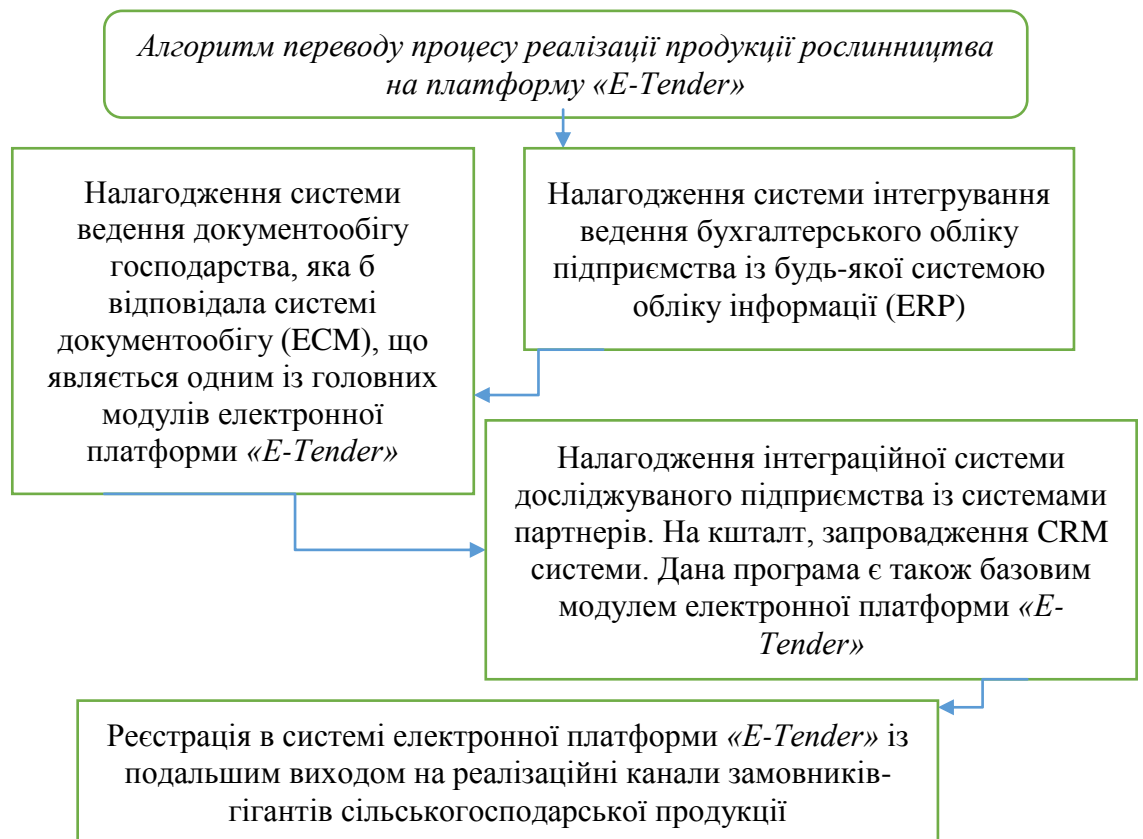

Рис. 2.9. Запропонований алгоритм переходу реалізаційного процесу виробленої продукції рослинництва на державну платформу «E-Tender»

Вважаємо, що запровадження представлених напрямів удосконалення процесу формування витрат на виробництво продукції рослинництва

допоможе господарству відповідати сучасним тенденціям ринку та вітчизняної економіки загалом. На нашу думку, дані аспекти враховують складну ситуацію в країні, а також передбачають передумови для відповідності виробленої продукції європейським стандартам із подальшою можливістю виходу на повноцінний європейський ринок збуту.

Висновки до другого розділу

Базою дослідження при написанні дипломної роботи виступило аграрно-виробниче товариство з обмеженою відповідальністю «Агроцентр-К». Дане господарство було зареєстроване 27 березня 2003 року. Юридичною адресою відповідно до установчої документації: Україна, Дніпропетровська область, місто Дніпро по вулиці Мільмана. Скорочена даного підприємства – АВ ТОВ «Агроцентр – К». Керівником даного господарства є Карпенко Віктор Михайлович. На момент останнього зібрання даних, розмір статутного капіталу становив 11800,00 гривень. Дане підприємство є комерційним, а отже не вважається державною власністю.

1. Результати аналізу активів, капіталу та зобов'язань ТОВ АВ «Агроцентр К» протягом 2017-2021р.р. показали ріст по таким показникам, як основні засоби, запаси, поточна дебіторська заборгованість та інші необоротні активи на 31%, 54%, 82% та 205% відповідно. В той же час, бачимо скорочення довгострокових зобов'язань майже на 50% за рахунок зростання поточної кредиторської заборгованості майже в 4 рази у 2021 році. Даний факт свідчить про переорієнтацію господарства на оновлену стратегію роботи.

2. Аналіз руху основних засобів у господарстві показав, що станом на 2021 рік в порівнянні із 2017 роком значно виросла вартість основних засобів більш як на 120%, що в свою чергу, вплинула на зростання рівня річного приросту та коефіцієнту зносу також на 50%. В той же час, видно скорочення

коефіцієнту вибуття та коефіцієнту оновлення. Дана тенденція свідчить про інвестиційне забезпечення у господарстві, яке спрямоване на його технічне оновлення.

3. Оцінка ділової активності показала зростання чистого доходу від реалізації продукції на 74%, а також збільшення середньорічної вартості капіталу, необоротних активів та оборотних активів на 66%, 37% та 90% відсотків відповідно. Також відмітимо зростання вартості оборотних виробничих активів на 73%, поточної дебіторської заборгованості та власного капіталу 2% і 37% відповідно. Загалом після ретельної оцінки фінансово-господарської діяльності ТОВ АВ «Агроцентр К», констатуємо, що підприємство знаходиться на задовільному рівні розвитку, має достатнє забезпечення власними ресурсами, а також зберігає баланс і між залученим ресурсами.

4. У досліджуваному господарстві, працівники бухгалтерії ведуть контроль за діяльністю матеріально-відповідальних осіб господарства, ведуть первинний, синтетичний та аналітичний облік. Складають документи, реєструють їх та передають дані у реєстри обліку, на основі яких потім складається звітність підприємства. В «Агроцентр К» складають фінансову, податкову та статистичну звітність. Дані звітні документи складаються за допомогою системи електронного документообігу «Медок». Медок є сучасним прогресивним програмним забезпеченням, яке відповідає сьогоденним тенденціям ринку та легко синхронізується з програмним забезпеченням контрагентів даного підприємства. Контрагентами бази дослідження виступають покупці, постачальники, підрядники, банки та інші державні установи, які є основними для нормативного ведення діяльності, спираючись на законодавчу систему України.

5. Сучасні тенденції розвитку сільськогосподарського виробництва вимагають якнайшвидшого реагування на зміни тенденцій стосовно реклами готової продукції, її пакуванню, транспортуванню і найголовніші визначеності стосовно ринкової ціни на реалізаційні одиниці. Провівши

моніторинг господарську діяльність досліджуваного господарства в контексті сукупності накопичення витрат при вирощуванні та реалізації рослинницької продукції, вважаємо за необхідне запропонувати до апробації в господарстві ряду оптимізаційних механізмів. Вважаємо, що саме оптимізація вкладених витрат при вирощуванні зернових, олійних культур, овочів та фруктів дозволить підприємству вийти на новий рівень розвитку. Оптимізаційний механізм витрат продукції рослинництва представлений у тексті підрозділу 2.1.

6. Врахувавши сучасні тенденції ринку, сучасну негативну ситуацію в країні, а також розроблені державою програми підтримки населення та виробників, пропонуємо до розгляду можливість впровадження у діяльність ТОВ АВ «Агроцент К» державної програми реалізації сільськогосподарської продукції через платформу «E-Tender». Пропонуємо досліджуваному підприємству алгоритм переходу реалізаційного процесу виробленої продукції на державну платформу «E-Tender». Розроблений алгоритм реалізаційного переходу процесу реалізації рослинницької продукції представлено у тексті підрозділу 2.4.

РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ КОНТРОЛЬНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЇ

3.1. Сучасний стан здійснення контрольно-аналітичної роботи щодо формування витрат виробництва продукції рослинництва на підприємстві

Зважаючи на сучасні вимоги ведення господарської діяльності рядових сільськогосподарських підприємств нашої держави, зазначимо, що невідмінною складовою правильного ведення діяльності є система аналізу та контролю. Зазначимо, що саме детальний аналіз та контроль допомагає господарству вести свою роботу згідно норм чинного законодавства.

Провівши практичне дослідження у ТОВ АВ «Агроцентр К», зазначимо, що господарство рентабельне, платоспроможне і досить ліквідне. Кажучи досить ліквідне, маємо на увазі, що за останні періоди маємо зростання грошової вартості низьколіквідних активів на відміну від високоліквідних. Даний результат спостерігаємо через загострення економічної ситуації в країні, що спонукає часом до прийняття не досить зручних для підприємства рішень.

Аналізуючи систему аналізу та контролю у господарстві, констатуємо, що вона має періодичний характер та часом та способом проведення. Так, у господарстві відсутня окрема служба контролю та аналізу.

Контролю за правильністю здійснення фінансово-господарських операцій здійснюється представниками відділу бухгалтерії за необхідністю. Те саме стосується й аналізу понесених витрат на виробництво продукції рослинництва.

Вважаємо доречним представити принцип здійснення аналізу і контролю понесених рослинницьких витрат на підприємстві, які включають ряд пунктів:

1. Аналіз і контролю прийняття рішень стосовно обсягів посіву нового врожаю;
2. Аналіз сукупності витрат, які має понести господарство для закупівлі посадкового матеріалу, засобів захисту рослин,
3. Розрахунок витрат на оплату праці персоналу, задіяному у рослинницькій галузі;
4. Аналіз та розрахунок витрат понесених на культивування та обробку ґрунту;
5. Контроль за проведеними розрахунками, відповідність їх внутрішнім кошторисам⁴
6. Контроль за процесом та розміром здійснених витрат, аналіз нераціонального їх понесення.

Загалом аналіз та контроль запланованих та понесених витрат на виробництво продукції рослинництва у досліджуваному господарстві відповідає встановленим нормативам, які діють в Україні.

Контрольна виробничих процесів у господарстві – це сукупність процесів та заходів аналізу накопиченої, згрупованої та реалізованої третім особам інформації стосовно вартості та загалом формування собівартості рослинницької продукції у господарстві.

Аналіз процесу виробництва продукції рослинництва досліджуваного господарства передбачає формування алгоритмів та механізмів, які зумовлюють сукупність виконавчих процесів в аспекті понесених витрат на виробництво рослинницької продукції.

Аналіз виробництва продукції за завжди модель дій, які зумовлюють виконання ряду функцій. Такими функціями у досліджуваному господарстві є ретельне дослідження виконавчих дій.

Так, у господарстві процесом здійснення аналізу займається аналітично-плановий відділ, який за сумісництвом є представниками відділу бухгалтерії. Аналітично-плановий відділ виконує наступні функції, зокрема:

- розраховує кошторис витрат, понесених як у майбутньому, так і зараз;

- розробляє план дій на майбутню діяльність господарства;
- аналізує доречність прийняття стратегічних рішень;
- готує необхідну звітність для керівництва господарства.

Загалом служба контролю та аналізу у досліджуваному підприємстві справляється зі своїми функціями та виконує свою роботу згідно чинного законодавства.

Проте вважаємо за доцільне розробити для нашого підприємства додаткові механізми стосовно поліпшення системи аналізу та контролю витрат, які несе господарство при виробництві рослинницької продукції.

3.2. Моделювання удосконаленої контрольно-аналітичної системи процесу формування витрат продукції рослинництва на підприємстві

Моделювання контрольно-аналітичної роботи – це передусім перелік алгоритмів та механізмів роботи конкретного відділу господарства, які виконують поставлені перед ними задачі з урахування особливостей діяльності підприємства.

Проаналізувавши діяльність досліджуваного господарства, було зроблено висновки, що контрольно-аналітичний відділ потребує свого подальшого удосконалення. На базі цього пропонуємо покроковий модуль удосконалення аналітичної роботи на підприємстві з урахуванням особливостей тематики дипломної роботи, зокрема, підкреслюючи у його суті саме особливості понесених витрат на виробництво продукції рослинництва.

Сьогодні при вирощуванні рослинницької продукції більшість підприємств можуть зустрітись із проблемою фальсифікації продукції, яка використовується для обробки посіяного матеріалу. Так для захисту майбутнього врожаю більшість підприємств, які мають на це можливість

купають хімію різного виду, яка буде використана для захисту майбутнього врожаю від шкідників.

Проте аналізуючи обліковий аспект при віднесенні витрат на витрати виробництва продукції рослинництва, можемо зіткнутись із понаднормовим їх внесенням. Даний факт може статися через неякісні та фальсифіковані матеріали, через що витрата даних матеріалів перевищують норму, що збільшують загалом витрати на виробництво продукції рослинництва.

Вважаємо, що для удосконалення контрольо-аналітичного процесу формування витрат на виробництво продукції рослинництва доречно розробити ряд заходів, які б перешкождали ряду фальсифікацій, яка впливає на кінцевий результат. Удосконалений обліково-аналітичний концепт за для попередження фальсифікації витрат при виробництві продукції рослинництва представлений на рисунку 3.1.

Провівши аналіз запропонованої системи впровадження карт врожайності ФЛАЙД ВЬЮ АЙД КІД, можемо констатувати, що передбачена електронна платформа дозволить оптимізувати витрати, які спрямовані виробництво продукції рослинництва. Зокрема, вбудовані GPS трекери дають можливість повного контролю та аналізу кількості витраченого посадкового матеріалу, а також внесення відповідної кількості пестицидів та гербіцидів. Через детальний контроль даного процесу маємо більш об'єктивну інформацію стосовно вартісного аспекту затрат понесених на майбутній врожай.

З огляду облікової точки зору, констатуємо, що дана електронна платформа повністю автоматизована, що дає можливість формування бухгалтерської документації на місці із безпосереднім її відправленням до служби бухгалтерії. При цьому має повний контроль над обліком вкладених витрат, а також одночасне відображення ймовірної можливості понаднормових витрат або ж фальсифікації при посадці чи внесенні хімічних засобів за для захисту рослин.

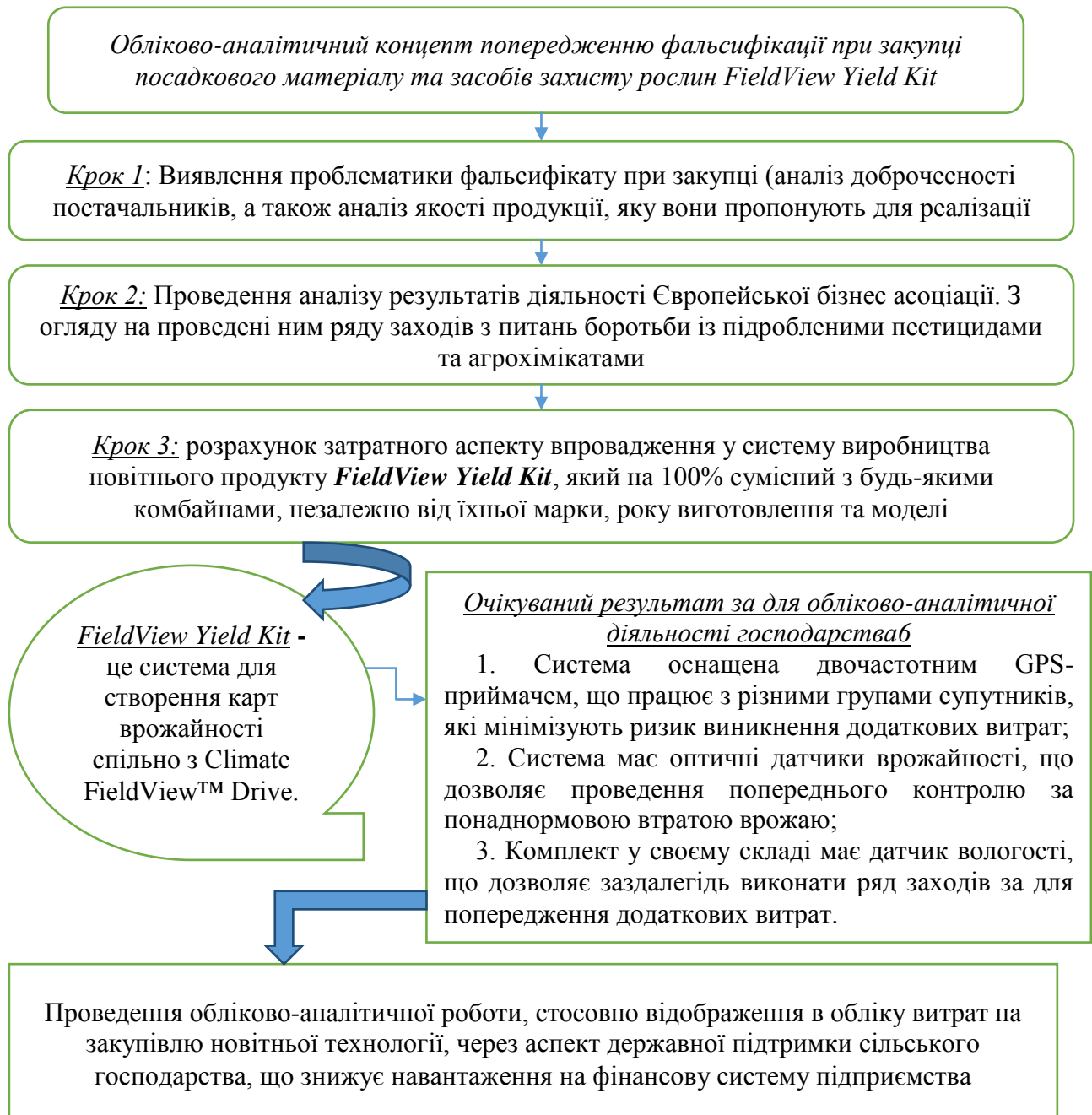

Рис. 3.1. Запропонована система впровадження карт врожайності FieldView Yield Kit, як елементу підвищення ефективності контрольно-аналітичної роботи за обліком витрат виробництва продукції рослинництва

Вважаємо, що запровадження системи Флайдвью Айд Кіт, дозволить досліджуваному господарству знизити понаднормові витрати на виробництво продукції рослинництва. Дана система скоординована на контроль витрат при закупці посадкового матеріалу. Засобів захисту посіяної продукції рослинництва, а також максимально перешкоджає виникненню фактів фальсифікації, через мінімізацію людського фактору.

Висновки до третього розділу

Зважаючи на сучасні вимоги ведення господарської діяльності рядових сільськогосподарських підприємств нашої держави, зазначимо, що невідмінною складовою правильного ведення діяльності є система аналізу та контролю. Зазначимо, що саме детальний аналіз та контроль допомагає господарству вести свою роботу згідно норм чинного законодавства.

1. Провівши практичне дослідження у ТОВ АВ «Агроцентр К», зазначимо, що господарство рентабельне, платоспроможне і досить ліквідне. Кажучи досить ліквідне, маємо на увазі, що за останні періоди маємо зростання грошової вартості низьколіквідних активів на відміну від високоліквідних. Даний результат спостерігаємо через загострення економічної ситуації в країні, що спонукає часом до прийняття не досить зручних для підприємства рішень.

2. Аналізуючи систему аналізу та контролю у господарстві, констатуємо, що вона має періодичний характер та часом та способом проведення. Так, у господарстві відсутня окрема служба контролю та аналізу.

3. Сьогодні при вирощуванні рослинницької продукції більшість підприємств можуть зустрітись із проблемою фальсифікації продукції, яка використовується для обробку посіяного матеріалу. Так для захисту майбутнього врожаю більшість підприємств, які мають на це можливість купують хімію різного виду, яка буде використана для захисту майбутнього врожаю від шкідників.

4. Проте аналізуючи обліковий аспект при віднесені витрат на витрати виробництва продукції рослинництва, можемо зіткнутись із понаднормовим їх внесенням. Даний факт може статися через неякісні та фальсифіковані матеріали, через що витрата даних матеріалів перевищують норму, що збільшують загалом витрати на виробництво продукції рослинництва.

5. Вважаємо, що для удосконалення контрольної-аналітичного процесу формування витрат на виробництво продукції рослинництва доречно

розробити ряд заходів, які б перешкождали ряду фальсифікацій, яка впливає на кінцевий результат. Удосконалений обліково-аналітичний концепт за для попередження фальсифікації витрат при виробництві продукції рослинництва.

6. Після ряду досліджень, констатували, що запровадження системи Флайдвью Айд Кіт, дозволить досліджуваному господарству знизити понаднормові витрати на виробництво продукції рослинництва. Дана система скоординована на контроль витрат при закупці посадкового матеріалу. Засобів захисту посіяної продукції рослинництва, а також максимально перешкоджає виникненню фактів фальсифікації, через мінімізацію людського фактору.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Враховуючи сучасні вимоги та методикау ведення фінансово-господарської діяльності більшості вітчизняних підприємств вагоме значення становить саме оцінка витратного аспекту. Так, витрати – це основний і невідмінний компонент нормального функціонування господарства. При веденні операційної, інвестиційної та фінансової діяльності виникають витрати відповідної категорії, які у своєму складі включають кластерну різноманітність. Найбільш ваговою та значущою нормативно-правовою базою процесу формування та відображення витрат, які виникають в процесі роботи з біологічними активами підприємства є положення стандарт бухгалтерського обліку № 30 «Біологічні активи».

1. Провівши детальний аналіз, а також огляд літературного масиву інформації хочемо зробити висновок стосовну процесу формування, накопичення та відображення витрат, а також їх економічної сутті. Зокрема, вважаємо, *витрати* – це не лише затратна частина окремо взятого підприємства, це головний структурний компонент процесу ведення фінансово-економічної діяльності, який супроводжує фактично кожен крок взаємодії господарства із контрагентами.

2. Основний класифікаційний перелік витрат виробництва, зокрема витрати поділяються на: - витрати, які виникають при операційної діяльності – класифікуємо дану категорію, як затрати від основної діяльності окремо взятого господарства, які прямо впливають на кінцеву ціну товару і охоплюють у собі затрати виробничого цеху; - витрати від інвестиційної діяльності – загалом можемо сказати, що це є ряд затрат від неосновної діяльності і виникають, якщо господарство вирішило придбати об'єкти основних засобів, інших нематеріальних активів, наприклад ліцензію для запровадження оновленого виду діяльності, який потребує додаткового дозволу; - витрати при здійсненні фінансової діяльності – дані затрати мають місце, якщо компанія активно користується послугами банківських установ,

3. В процесі ведення фінансово-господарської діяльності господарства будь-якої форми власності, виникає потреба у якісно організованому обліку. Говорячи про організацію обліку галузі рослинництва, вагома увага приділяється правильності накопичення та відображення витрат виробництва продукції рослинництва. Коли підприємство закуповує посадковий матеріал та засоби захисту рослин (пестициди, хімікати, добрива), даний процес можна назвати відображення рослинницьких активів за первісною вартістю. Зазначимо, що первісна вартість – це вартість яка була фактично сформована на самому початку ведення операцій з тим чи іншим видом активів. Також її можна назвати собівартістю активів, що виражаються грошовими коштами. Також історичну вартість, таку класифікацію також можна зустріти у підручниках, працюючи з первісною вартістю, відображають як справедливу вартість інших активів, які були сплачені або витрачені при купівлі активів. Отже, констатуємо, що куплені біологічні активи рослинництва відображаються у балансі підприємства за первісною вартістю.

4. В процесі здійснення виробничо-господарської діяльності, в контексті вирощування рослинницької продукції, логічне постає питання стосовно правильності та законності накопичення, відображення та розподілення витрат рослинництва. Розглядаючи контроль в контексті, як метод перевірки за понесеними витратами, слід пам'ятати, що його передумовою виступає в першу чергу аналіз.

5. Було представлено теоретичний алгоритм, який є першим кроком для раціонального ведення обліку, здійснення контролю та аналізу витрат виробництва рослинницької продукції. Адже правильна та правомірна діяльність господарства будь-якої форми власності, в першу чергу, починається з азів, які й включають вагомий теоретичний аспект.

6. Базою дослідження при написанні дипломної роботи виступило аграрно-виробниче товариство з обмеженою відповідальністю «Агроцент-К». Дане господарство було зареєстроване 27 березня 2003 року. Юридичною адресою відповідно до установчої документації: Україна, Дніпропетровська

область, місто Дніпро по вулиці Мільмана. Скорочена даного підприємства – АВ ТОВ «Агроцентр – К». Керівником даного господарства є Карпенко Віктор Михайлович. На момент останнього зібрання даних, розмір статутного капіталу становив 11800,00 гривень. Дане підприємство є комерційним, а отже не вважається державною власністю.

7. Результати аналізу активів, капіталу та зобов'язань ТОВ АВ «Агроцентр К» протягом 2017-2021р.р. показали ріст по таким показникам, як основні засоби, запаси, поточна дебіторська заборгованість та інші необоротні активи на 31%, 54%, 82% та 205% відповідно. В той же час, бачимо скорочення довгострокових зобов'язань майже на 50% за рахунок зростання поточної кредиторської заборгованості майже в 4 рази у 2021 році. Даний факт свідчить про переорієнтацію господарства на оновлену стратегію роботи.

8. Аналіз руху основних засобів у господарстві показав, що станом на 2021 рік в порівнянні із 2017 роком значно виросла вартість основних засобів більш як на 120%, що в свою чергу, вплинула на зростання рівня річного приросту та коефіцієнту зносу також на 50%. В той же час, видно скорочення коефіцієнту вибуття та коефіцієнту оновлення. Дана тенденція свідчить про інвестиційне забезпечення у господарстві, яке спрямоване на його технічне оновлення.

9. Сучасні тенденції розвитку сільськогосподарського виробництва вимагають якнайшвидшого реагування на зміни тенденцій стосовно реклами готової продукції, її пакуванню, транспортуванню і найголовніші визначеності стосовно ринкової ціни на реалізаційні одиниці. Провівши моніторинг господарську діяльність досліджуваного господарства в контексті сукупності накопичення витрат при вирощуванні та реалізації рослинницької продукції, вважаємо за необхідне запропонувати до апробації в господарстві ряду оптимізаційних механізмів. Вважаємо, що саме оптимізація вкладених витрат при вирощуванні зернових, олійних культур, овочів та фруктів дозволить підприємству вийти на новий рівень розвитку. Оптимізаційний

механізм витрат продукції рослинництва представлений у тексті підрозділу 2.1.

10. Врахувавши сучасні тенденції ринку, сучасну негативну ситуацію в країні, а також розроблені державою програми підтримки населення та виробників, пропонуємо до розгляду можливість впровадження у діяльність ТОВ АВ «Агроцент К» державної програми реалізації сільськогосподарської продукції через платформу «Е-Tender». Пропонуємо досліджуваному підприємству алгоритм переходу реалізаційного процесу виробленої продукції на державну платформу «Е-Tender». Розроблений алгоритм реалізаційного переходу процесу реалізації рослинницької продукції представлено у тексті підрозділу 2.4.

11. Провівши практичне дослідження у ТОВ АВ «Агроцентр К», значимо, що господарство рентабельне, платоспроможне і досить ліквідне. Кажучи досить ліквідне, маємо на увазі, що за останні періоди маємо зростання грошової вартості низьколіквідних активів на відміну від високоліквідних. Даний результат спостерігаємо через загострення економічної ситуації в країні, що спонукає часом до прийняття не досить зручних для підприємства рішень.

12. Сьогодні при вирощуванні рослинницької продукції більшість підприємств можуть зустрітись із проблемою фальсифікації продукції, яка використовується для обробку посіяного матеріалу. Так для захисту майбутнього врожаю більшість підприємств, які мають на це можливість купують хімію різного виду, яка буде використана для захисту майбутнього врожаю від шкідників.

13. Вважаємо, що для удосконалення контрольної-аналітичного процесу формування витрат на виробництво продукції рослинництва доречно розробити ряд заходів, які б перешкождали ряду фальсифікацій, яка впливає на кінцевий результат. Удосконалений обліково-аналітичний концепт за для попередження фальсифікації витрат при виробництві продукції рослинництва.

14. Після ряду досліджень, констатували, що запровадження системи Флайдвью Айд Кіт, дозволить досліджуваному господарству знизити понаднормові витрати на виробництво продукції рослинництва. Дана система скоординована на контроль витрат при закупці посадкового матеріалу. Засобів захисту посіяної продукції рослинництва, а також максимально перешкоджає виникненню фактів фальсифікації, через мінімізацію людського фактору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк И. А. Словник-довідник фінансового менеджера / И. А. Бланк. – К. : «Ника – Центр», 1998. – 480 с.
2. Божко М. В. Вплив концентрації та інтенсифікації на структуру витрат галузі рослинництва. Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 16–17 листопада 2017 р. 2017. – С. 84-86.
3. Божко М. В. Ефективність витрат при виробництві зернових культур в Україні. Розвиток європейського простору очима молоді: економічні, соціальні та правові аспекти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції докторантів, молодих учених та студентів, м. Харків, 28 квітня 2017 року. 2017. – С. 453-456
4. Божко М. В. Окремі тенденції формування структури витрат при виробництві продукції рослинництва в сільськогосподарських підприємствах. Розвиток європейського простору очима молоді: економічні, соціальні та правові аспекти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції докторантів, молодих учених та студентів, м. Харків, 27 квітня 2018 року. – С. 188-192. %
5. Бондаренко Н. М, Різченко // Особливості обліку витрат і виходу продукції рослинництва // Економіка і держава, науково-практичний журнал, № 11, 2019 рік., С. 76-82.
6. Бутинець Ф. Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління / Ф. Ф. Бутинець // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю та аналізу. – 2012. – Вип. 1 (22). – С. 11–18.
7. Бухало О. В. Підвищення ефективності сільськогосподарського землекористування за рахунок вдосконалення нормативно-грошової оцінки земель / О. В. Бухало, Є. М. Улько // Економічні, екологічні та соціальні аспекти використання земельних ресурсів в Україні: кол. моногр. ; за ред.

д.е.н., професора, чл.-кор. НААН О. В. Ульяновка ; Харк. нац. аграр. ун-т. – Х. : Смуґаста тип., 2018. – С. 128–146.

8. Жук В. М. Стан і розвиток спеціальних режимів оподаткування аграрного бізнесу / В. М. Жук // Фінанси України. – 2011. – № 7. – С. 33–42.

9. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні»: Закон України від 16.07.1999 р. – № 996-ХХУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>

10. Касяненко В.А. Ефективність виробництва продукції зернових культур, магістр, Лазаришина І., доктор економічних наук, професор національний університет біоресурсів і природокористування України // Матеріали 74-ї науково-практичної онлайн студентської конференції концептуальні засади збалансованого розвитку аграрного сектору економіки України в умовах глобальних викликів. м. Київ, 2020р. С. 24-26.

11. Костякова А.А. Розробка науково-обґрунтованої класифікації витрат на виробництво продукції рослинництва // Облік і фінанси АПК

12. Крушельницька О. В. Удосконалення системи управління витратами на підприємствах / О. В. Крушельницька // Вісник ЖДТУ. – 2013. – № 1. – С. 125–129.

13. Крушельницька Т.А. Вплив факторів на формування фінансового результату діяльності підприємств // Ринкова трансформація економіки АПК: кол. Монографія у чотирьох частинах. / За ред. П.Т. Саблука, В.Я. Амбросова, Г.Є. Мазнева, Ч.З. Фінансово-кредитна система - К.: ІАЕ, 2002. С. 414-417.

14. Лупенко Ю. Оподаткування сільського господарства в умовах трансформації спеціальних податкових режимів / Ю. Лупенко, Л. Тулуш // Економіка АПК. – 2016. – № 1. – С. 5–17.

15. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств. Затверджені Міністерством аграрної політики України від 18 травня 2001 р. №

132 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://uazakon.com/big/text1528/pg1.htm>.

16. Моссаковський В. Б. Особливості управлінського обліку в сільськогосподарських підприємствах / В. Б. Моссаковський // Економіка АПК. – 2018. – № 6. – С. 40–45.

17. Моссаковський В.Б., Бублик С.Я. Управлінський облік та його особливості у сільському господарстві // Облік і фінанси АПК. – 2006. -№1. - С.129-138

18. Настич В. Г. Зниження собівартості продукції як чинник підвищення стабільності підприємства / В. Г. Настич // Вісн. Бердянського унту менеджменту і бізнесу. – 2014. – № 2 (26). – С. 87–91.

19. Осовська Г. В. Економічний словник / Г. В. Осовська, О. О. Юшкевич, Й. С. Завадський. – К. : Кондор, 2007. – 358 с.

20. Остапенко Т. М. Класифікація витрат підприємства / Т. М. Остапенко // Соціально-економічні проблеми і держава. – Тернопіль, 2017. – Вип. 1 (8). – С. 238–246. – [Електронне наукове фахове видання].

21. Павелко О. В. «Витрати» в бухгалтерському обліку: ретроспективне дослідження сутності поняття / О. В. Павелко // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування : зб. наук. пр., ч. 2. – 2018. – № 4. – С. 363–370.

22. Пісоченко Т. С. Використання переваг кооперації в розвитку зовнішньої торгівлі підприємств аграрного сектора // Журнал “Агросвіт” - наукове фахове видання з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975), № 14, 2012р., С. 60 – 64.

23. Плаксієнко В. Я. Вартість і собівартість в ринковій економіці / В. Я. Плаксієнко // Технологический аудит и резервы производства – 2012. – № 1 (1). – С. 43–45.

24. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р № 318 // Офіційний вісник України від 04.02.2000 р. – 2000. – № 3. – С. 102. 57.

25. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи». затверджено наказом Мінфіну від 18 листопада 2005 року № 790. Офіційний вісник України від 21.12.2005, № 49.

26. Рудой Р.В. Принципи ведення обліку витрат виробництва продукції рослинництва за рахунок удосконалення системи і технології їх накопичення та відображення // Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи» 27-28 жовтня 2022 року. С. 38-40.

27. Рудой Р.В. Удосконалення обліку витрат на виробництво продукції рослинництва // Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти. За загальною редакцією доктора наук з державного управління, професора І. П. Приходька; к.е.н., доцента О. М. Губарик, Видавництво «Пороги», м. Дніпро, 2022р. С. 46-59.

28. Цал-Цалко Ю. С. Статистичний аналіз фінансової звітності: теорія, практика та інтерпретація : монографія. /Ю. С. Цал-Цалко. – Житомир : Житомирський державний технологічний університет, 2004. – 506 с.

29. Цюк П.О. Особливості аналізу витрат виробництва зерна // Матеріали 74-ї науково-практичної онлайн студентської конференції концептуальні засади збалансованого розвитку аграрного сектору економіки України в умовах глобальних викликів. м. Київ, 2020р. С.74-77.

30. Череп А. В. Управління витратами суб'єктів господарювання : монографія / А. В. Череп. – Ч. 1. – Х. : ІНЖЕК, 2007. – 368 с.

31. Шкільний О. О. Організаційно-економічні механізми управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств: [монографія] / О. О. Шкільний. – Умань : УДАУ, 2017. – 308 с.

Додатки

Додаток А
Оцінка ділової активності ТОВ АВ «Агроцентр К»

№ з/п	Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення у % (відхилення, +; -) 2021р. до 2017р.
Вихідна інформація, тис. грн.							
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	187215,00	276702,00	373999,00	347340,00	326156,00	174,21
2	Середньорічна вартість капіталу	304214,50	385620,00	460624,50	479075,50	506783,50	166,59
3	Середньорічна вартість необоротних активів	237019,00	286492,00	338353,00	338166,00	325760,00	137,44
4	Середньорічна вартість оборотних активів	111988,00	144311,00	177474,00	196968,00	213587,50	190,72
5	Середньорічна вартість оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	114242,50	137878,50	167733,50	170185,50	197907,50	173,23
6	Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості	77025,00	95013,00	99657,50	97525,00	78819,00	102,33
7	Середньорічна вартість власного капіталу	237019,00	286492,00	338353,00	338166,00	325760,00	137,44
8	Середньорічна величина кредиторської заборгованості	21090,50	25457,00	38334,00	39806,50	36753,00	174,26
Показники ділової активності							
10	Загальний коефіцієнт обертання капіталу	0,62	0,72	0,81	0,73	0,64	104,58
11	Фондовіддача необоротних активів, грн	0,79	0,97	1,11	1,03	1,00	126,76
12	Коефіцієнт обертання оборотних активів	1,67	1,92	2,11	1,76	1,53	91,34
13	Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	215	188	171	204	236	109
14	Коефіцієнт обертання оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	1,64	2,01	2,23	2,04	1,65	100,57
15	Тривалість одного обороту оборотних виробничих фондів, днів	220	179	161	176	218	99
16	Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості	2,43	2,91	3,75	3,56	4,14	170,25
17	Тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	148	124	96	101	87	59
18	Коефіцієнт обертання власного капіталу	0,79	0,97	1,11	1,03	1,00	126,76
19	Тривалість одного обороту власного капіталу, днів	456	373	326	350	360	79

